

Първо заседание

Четвъртък, 29 септември 1983 г.

(Открито в 15 ч.)

Председател Станко Тодоров: Другарки и другари народни представители! В залата има необходимия брой народни представители и Народното събрание може да заседава.

Откривам десетата сесия на Осмо Народно събрание.

Другарки и другари народни представители! На 3 август 1983 г. почина народният представител от 296-ти Софийски избирателен район проф. Филип Кирилов Филипов, герой на социалистическия труд, народен артист, три пъти лауреат на Димитровска награда, член на Комисията по духовните ценности.

На 13 август 1983 г. почина народният представител от 342-и Мъглижки избирателен район професор Иван Димитров Ненов, член на Законодателната комисия на Народно-то събрание, заслужил юрист и изтъкнат български учен.

Преди да започнем деловата работа, предлагам с едноминутно мълчание да почетем тяхната памет.

(Всички в залата стават прави да почетат паметта на починалите народни представители)

Предлагам на сесията да бъдат разгледани следните въпроси:

1. Законопроект за утвърждаване на нормативните укази, издадени от Държавния съвет на Народна република България за времето от 20 май до 6 септември 1983 г.

2. Законопроект за единния план за социално-икономическото развитие на Народна република България през 1984 г.

3. Законопроект за държавния бюджет на Народна република България за 1984 г.

4. Предложение за избор на съдии за Върховния съд.

5. Предложение за временно командироване на юристи за участие като съдии във Върховния съд.

Има ли други предложения по проекта за дневен ред?—
Няма.

Моля народните представители, които са съгласни с предложението дневен ред, да гласуват.

Приема се единодушно.

Ще разгледаме първата точка от дневния ред:

Законопроект за утвърждаване на нормативните укази, издадени от Държавния съвет на Народна република България за времето от 20 май до 6 септември 1983 г.

Съображенията, които са наложили издаването на предложените за утвърждаване укази, са изложени в мотивите към законопроекта, затова ръководството на Държавния съвет ни уведоми, че няма да прави доклад по законопроекта.

(Мотивите и текстът на законопроекта — приложение № 1, I)

Има думата докладчикът на Законодателната комисия народният представител Данаил Главинов.

Данаил Главинов: Уважаеми другарки и другари народни представители! Законодателната комисия обсъди законопроекта за утвърждаване на четири нормативни указа, издадени от Държавния съвет на Народна република България през периода от 20 май до 6 септември 1983 г. Членовете на комисията се убедиха в обосноваността на издадените от Държавния съвет укази в съгласие с разпоредбите на Конституцията, с които се цели да се решат някои нетърпящи за отлагане въпроси.

Указът за оползотворяване на вторичните суровини е издаден по предложение на Министерския съвет. Известно е какво голямо значение имат вторичните суровини за народното стопанство, за осигуряването му със суровинни ресурси и за повишаване ефективността на икономиката. С указа се обявява събирането, опазването и най-рационалното използване на вторичните суровини за основна задача на социалистическите организации и патриотичен дълг на гражданите.

Указът за по-нататъшното развитие на образователното дело е издаден също по предложение на Министерския съвет, за да може последователно и целенасочено да се проведе реформата в образователната система. С него в съответствие с решенията на пленума на ЦК на БКП от м. юли 1979 г. се възлага на Министерския съвет да извършва налагащи се промени в образователната система.

Измененията и допълненията на Закона за Народната милиция, внесени с издадения нормативен указ, са продик-

тувания от необходимостта от засилване на борбата против правонарушенията и противообществените прояви, за укрепване на социалистическата законност, обществения ред и дисциплина. В основата им стои борбата срещу паразитния и аморалния начин на живот, които нямат място в нашето социалистическо общество.

Указът за обезщетяване при отчуждаване на недвижими имоти в София, в окръжните градове и някои други населени места бе издаден за ускорено решаване на жилищния проблем в страната, за по-голяма социална справедливост при разпределяне на новоизграждащите се жилища.

Необходимостта, правната и обществената потребност от издаването на тези четири указа е безусловна. Тя е очевидна. Поради това Законодателната комисия предлага на Народното събрание да утвърди издадените от Държавния съвет нормативни укази и да приеме законопроекта без изменение.

Председател Станко Тодоров: Желает ли някой народен представител да се изкаже по законопроекта? — Няма желаещи.

Ще поставя законопроекта на първо гласуване.

Моля народните представители, които приемат по принцип предложения законопроект, да вдигнат ръка.

Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Законопроектът се приема на първо гласуване единодушно.

Поради това, че не станаха разисквания и не се направиха предложения по законопроекта, го предлагам за второ гласуване на днешното заседание.

Има ли възражения? — Няма.

Моля народните представители, които са съгласни да бъде приет и на второ гласуване предложеният от Държавния съвет законопроект, да вдигнат ръка.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Законът за утвърждаване на нормативните укази, издадени от Държавния съвет на Народна република България за времето от 20 май до 6 септември 1983 г., се приема единодушно.

(Текстът на закона — приложение № 1, II)

Другарки и другари народни представители! Материята, която третират следващите две точки от дневния ред:

Законопроект за единния план за социално-икономическото развитие на Народна република България през 1984 г. и

Законопроект за държавния бюджет на Народна република България за 1984 г.,

е тясно свързана. Затова и в съответствие със създадената вече парламентарна традиция предлагам, след като изслушаме докладите по двата законопроекта, разискванията да станат едновременно, а гласуването им, разбира се, поотделно.

По този начин народните представители, които ще вземат думата, ще могат да изкажат своите становища и по плана, и по бюджета.

Има ли друго становище? — Няма.

Моля народните представители, които са съгласни с предложението, което направих, да гласуват.

Приема се единодушно.

(Текстът на законопроектите — приложения № 2 и 3, I)

Има думата заместник-председателят на Министерския съвет и председател на Държавния комитет за планиране Станиш Бонев за доклад по законопроекта за единния план.

Станиш Бонев: Уважаеми другарки и другари народни представители! Министерският съвет внася за обсъждане и приемане от Народното събрание законопроект за единния план за социално-икономическото развитие на Народна република България през 1984 г.

Представеният проект за четвъртата година на петгодишния план има определящо значение за неговото изпълнение. След три месеца нашият народ ще изпрати с добри резултати 1983 г. Вече по-ясно се вижда какво е постигнато и какво още предстои да се направи за изпълнението на Закона за осмия петгодишен план.

И за 1984 г. проектопланът бе подготвен с активното участие на министерствата и другите ведомства, изпълнителните комитети на окръжните народни съвети, стопанските, научните и другите организации. В него са взети пред вид решенията на Народното събрание, както и препоръките, направени от постоянните комисии по отделни въпроси на социално-икономическото развитие.

Проектопланът бе задълбочено обсъден и приет на съвместно заседание на Министерския съвет и Бюрото на Централния съвет на Българските професионални съюзи, състояло се на 28 юли тази година. На това заседание взе участие и направи обстойно изказване другарят Тодор Живков.

Вчера, на 28 септември, проектът на плана бе одобрен от Централния комитет на Българската комунистическа партия.

Има всички основания да се направи изводът, че проектът за единен план за социално-икономическото развитие на страната за 1984 г. е колективно дело на широк кръг партийни, държавни, стопански, обществени и научни кадри от всички равнища на управление.

Другарки и другари народни представители! Първият въпрос, на който искам да привлека вашето внимание, е за *отправните положения при съставянето на проектоплана за 1984 г.*

Определящо начало в работата на правителството по плана за следващата година бе да се гарантират необходимите условия за по-нататъшното успешно изпълнение на стратегическите цели за развитието на страната в съответствие с решенията на Дванадесетия партиен конгрес и с новите теоретически разработки и практически подходи, съдържащи се в забележителните речи и изказвания на другаря Тодор Живков.

Основа и ръководство за действие при подготовката на проектоплана бяха указанията и постановките в неговите речи пред Декемврийския пленум на Централния комитет на партията от 1982 г. за овладяването на някои явления и процеси в нашата икономика, пред Националното съвещание във Варна през май тази година за подобряване качеството на продукцията и в лекциите пред слушателите и преподавателите в Академията за обществени науки и социално управление.

В изказването си на съвместното заседание на Министерския съвет и Бюрото на Централния съвет на Българските профсъюзи на 28 юли тази година др. Тодор Живков с присъщата си задълбоченост, далновидност и марксистко-ленинска последователност очерта нов подход за още по-пълно използване на наличните производствени фондове. Това беше нова и огромна конкретна помощ в по-нататъшната ни работа по проектоплана, за която изказваме нашата дълбока благодарност.

При окончателното съставяне на проектоплана правителството внесе уточнения в съответствие с този подход.

При подготовката на проектоплана за 1984 г. бе спазена партийната постановка, че петгодишният план, разпределен по години, е основна форма на планиране и на планово ръководство на народното стопанство.

И този път се внасят само уточнения в разпределението на петгодишния план за неговата четвърта година. Главните усилия бяха насочени към отразяване влиянието на настъпилите по-съществени отклонения в условията на производството и реализацията на продукцията, при спазване изискванията на новия икономически подход и неговия механизъм.

При подготовката на проектоплана за следващата година стремежът бе да се осигури пълно компенсиране на загубите от неблагоприятните природно-климатични условия през тази година.

Наред с това се имаха предвид твърде усложнените международни условия и дискриминационните мерки, провеждани от Съединените американски щати и от други империалистически държави спрямо социалистическата общност и нашата страна.

При съставянето на плана се прилагаше селективният подход при разпределянето на ресурсите, с който се осигурява най-голям мултипликационен ефект.

Като обобщение отправните положения, от които се ръководеше правителството при съставянето на проектоплана за 1984 г., бяха: да се осигури по-нататъшното изпълнение на решенията на Дванадесетия партиен конгрес и на указанията на др. Тодор Живков за повсеместна интензификация на народното стопанство в съответствие с изискванията на новия икономически подход и неговия механизъм и на тази основа да продължи комплексното задоволяване на непрекъснато нарастващите материални, духовни и социални потребности на народа.

Другарки и другари народни представители! Вторият въпрос, на който искам да привлека вашето внимание, е *за основните резултати от социално-икономическото развитие на страната през първите три години на осмия петгодишен план.*

С удовлетворение може да се докладва пред Народното събрание, че трудещите се в нашата страна под ръководството на Българската комунистическа партия през изминалия период на осмия петгодишен план постигнаха значителни успехи в осъществяването на решенията на Дванадесетия партиен конгрес. Това стана въпреки отрицателното влияние на енергийно-суровинната и валутната криза на капитализма и нарастването на цените на международния пазар, въпреки неблагоприятните природно-климатични условия и някои слабости и грешки от субективен характер.

Националният доход, който в най-синтезиран вид характеризира икономическия потенциал на страната, се очертава за първите три години да нарасне средногодишно с 4,6 на сто при предвидено със Закона за осмия петгодишен план 3,7 на сто. Това е плод на правилната политика на партията и правителството, на самоотвержените усилия на народа, който вижда в труда единствения извор за повишаване на своето материално благополучие и духовно развитие, за своето всестранно добруване.

Обществената производителност на труда общо за тригодишния период се очертава да се повиши с над 12 на сто.

В съответствие с постановките на Октомврийското национално съвещание от 1981 г. и като резултат от приетите във връзка с това мероприятия за разгръщане на всенародно движение за пестеливо използване на суровините и материалите, на горивата и енергията се очаква намаление на материалните разходи на 100 лв. продукция през 1983 г. в сравнение с 1980 г. с 2,82 лева.

Продължава *изграждането на материално-техническа база, адекватна на зрялото социалистическо общество*. Въведени са в действие крупни обекти, като трети и четвърти реактор на атомната електроцентрала в Козлодуй, 210-мегаватовата мощност в ТЕЦ „Марица-изток 3“, мощности за производство на полипропилен, полиетилен високо налягане, етиленов окис и етиленгликол, каталитичен крекинг, алкилиране и други в химическия комбинат „Нефтохим“ — Бургас, за производство на 300 хиляди тона сярна киселина в медодобивния комбинат „Георги Дамянов“, мощности за 250 хиляди тона електростомана в металургичния комбинат „Ленин“. Разширен е с автоматизиран участък Научно-производственият комбинат по роботика в Стара Загора. Изградени са 429 км електрифицирани и 219 км удвоени жп. линии и още много други обекти.

Водещият отрасъл на народното стопанство — *промишлеността*, продължава да се развива с високи и стабилни темпове. За първите три години се очертава обемът на промишлената продукция да нарасне средногодишно с 5,1 на сто, което е в съответствие с предвиденото по Закона за осмия петгодишен план. Решаващ дял за това увеличение имат машиностроенето и електрониката — с 9 на сто; химическата и каучуковата промишленост — с 9,1 на сто; производството на електроенергия и топлоенергия — с 6,6 на сто и други.

Обемът на селскостопанската продукция за първите три години се очаква да се увеличи с около 3,5 на сто средногодишно. Добри резултати се получават от системата за самозадоволяване на населението от селищните системи с плодове и зеленчуци, месо и мляко, яйца и риба.

Развитието на транспортната дейност и на съобщенията е в съответствие с предвиденото по Закона за осмия петгодишен план.

До края на тази година остават още три месеца — време, през което трябва да се вземат необходимите мерки, за да може успешно да приключи тази година.

Стабилният икономически растеж и по-нататъшното изграждане на материално-техническата база на социализма

позволиха през периода 1981—1983 г. да се направи нова значителна крачка в осъществяването на Декемврийската програма на партията за повишаване жизненото равнище на народа.

Нарастват реалните доходи на човек от населението. Увеличава се работната заплата. През тази година тя е с 11 на сто в повече в сравнение с 1980 г.

Обществените фондове за потребление нарастват средно годишно с около 4,9 на сто. През тази година те ще достигнат 755 лв. на човек от населението.

В съответствие с постановките на Русенското съвещание от 1980 г. и на Февруарското съвещание от тази година значително се увеличава производството и се разнообразява асортиментът на *стоките за народно потребление*. Изминалият период стана преломен в изграждането на помощни стопанства, магазини и ателиета за услуги в предприятията. Сега нашият вътрешен пазар е по-богат и много по-разнообразен.

На новодомците за трите години ще бъдат предоставени над 209 хиляди нови жилища.

Подобрява се *здравеопазването*, като все по-голямо внимание се отделя на профилактиката и лечебно-диагностичната дейност. Разширява се здравната мрежа.

Възходящо развитие бележат *науката, културата, образованието и средствата за масова информация*. Непрестанно нарастващата социална роля и функции на културата, дълбоките положителни изменения в културния живот се превърнаха във важен фактор за социално-икономическия напредък в обществото. За това допринася обогатяването на материалната ѝ база.

Продължава изпълнението на задачите за опазването и възстановяването на природната среда, на охраната на труда.

Положителни изменения настъпват и в социално-икономическото развитие на териториалните единици. През първите три години на петгодишния план са въведени сравнително крупни промишлени мощности във Врачански, Старозагорски, Бургаски, Софийски и други окръзи. Получени са първите положителни резултати от реализацията на постановление № 22 на Централния комитет на Българската комунистическа партия и Министерския съвет.

Почти във всички окръзи се увеличи броят на заетите в селищните системи от четвърти и пети функционален тип. Важни обекти на социалната инфраструктура са изградени в Кърджалийски, Кюстендилски, Хасковски, Врачански, Смолянски и други окръзи.

Продължава активното участие на нашата страна в *социалистическата икономическа интеграция и особено все-
странното ни сближаване със Съветския съюз.*

Тези резултати показват всестранный икономически, културен и социален напредък на нашата родина. Те са ново ярко доказателство за правилната и далновидна ленинска априлска стратегия на Българската комунистическа партия.

Наред с безспорните успехи и общото преизпълнение на единния план отделни стопански организации и през 1983 г. продължават да не изпълняват отделни задачи.

В промишлеността се изостава с производството на такива важни изделия като прокат, светли нефтопродукти, стругове, двигатели с вътрешно горене, автобуси, пластмаси, плоско стъкло, цимент и други.

В селското стопанство главно поради природните бедствия и някои слабости от субективен характер през тази година се очертава неизпълнение на производството на зърно, фасул, захарно цвекло, плодове и зеленчуци.

Не се изпълнява планът за изграждането на нови жилища.

Все още е незадоволително качеството на редица изделия.

Бавно се въвеждат в действие някои производствени мощности, голям е делът на незавършеното строителство. Не се осигурява пълно и ефективно използване на някои производствени мощности.

Равнището на културата на обслужване изостава от неговите нарастващи изисквания.

Слабости и недостатъци има и в други сектори на икономиката.

Правителството вижда тези слабости, своевременно ги анализира и взема необходимите икономически, научно-технически и организационни мерки за тяхното отстраняване. На тях трябва да се отделя особено внимание от всички централни и местни държавни, стопански и обществени органи и организации, от всеки трудов колектив.

Другарки и другари народни представители! Изходно начало и крайна цел на проектоплана и за 1984 г. е *по-нататъшното комплексно задоволяване на непрекъснато нарастващите материални, духовни и социални потребности на народа.*

Реалните доходи на човек от населението като основен критерий за жизненото равнище ще нараснат през 1984 г. с около 2,5 на сто.

Работната заплата като главен източник на доходите на трудещите се също ще нарасне с около 2,5 на сто.

Обществените фондове за потребление се увеличават в съответствие с растежа на националния доход. Предвижда се през 1984 г. те да достигнат близо 7 млрд. лв., т. е. около 780 лв. на човек от населението. Значително повече от тази година ще бъдат средствата за развитие на здравеопазването, образованието, културата, почивното дело, физкултурата и туризма.

Средствата за пенсии се увеличават с 5,7 на сто, като средномесечният размер на една пенсия ще достигне 86 лв. Осигурени са средства за подобряване столовото хранене на трудещите се и за издръжка на подрастващото поколение.

Създават се необходимите условия за успешно изпълнение на указанията на Октомврийското национално съвещание от 1981 г. стоките и услугите по обем, качество и асортимент да съответствуват на растежа на покупателната способност на народа.

В сравнение с тази година ще бъдат предоставени в повече на вътрешния пазар стоки и услуги за 820 млн. лв. Над тези количества ще бъдат произведени стоки от помощните и личните стопанства и ще бъдат извършени услуги от предприятията със собствени ресурси. Ще се увеличи дялът на модните и луксозните стоки, както и на стоките от внос, които задоволяват нови потребности на хората.

Използването на създадените с единния план предпоставки и условия за увеличаване и разнообразяване на стоковите фондове сега е в ръцете на производителите и търговските организации. Те трябва по-добре да изучават потребителското търсене и да конкретизират в договорите стоките по асортимент, модели, разцветки и други.

В съответствие с увеличаването на стоковите фондове и услугите се предвижда стокооборотът на дребно да нарасне с 4,2 на сто. Потреблението на основни хранителни продукти на човек от населението през 1984 г. ще достигне: месо и месни произведения — 71 кг, риба и рибни продукти — 8,9 кг, мляко и млечни произведения — 219 л, зеленчуци — 130 кг, плодове — 137 кг и други. Още по-добро ще бъде задоволяването с вълнени и памучни тъкани, цветни телевизори, автоматични перални, печки, домакински порцелан и стъклария, домакински съдове, строителни материали и други.

Тези постижения ще ни доближат до научно обоснованите норми за хранене и рационалните нормативи за потребление.

В проектоплана е обърнато особено внимание за преодоляване на изоставането на обслужващата сфера в сравнение с общото социално-икономическо развитие на страната. С високи темпове ще се развиват домакинските, авторемонтни-

те, радио-телевизионните и строително-ремонтните услуги, както и търговското обслужване и общественото хранене.

През 1984 г. се предвижда да бъдат построени нови 72 100 жилища.

В областта на *комуналното стопанство и благоустройството* с предимство ще продължи изграждането на обектите на водоснабдяването и канализацията на населените места. Потреблението на питейна вода за битови и обществени нужди на човек от населението за денонощие ще достигне 245 л. Ще се увеличи с 20 хиляди броят на топлофицираните жилища в градовете.

Подобрява се *транспортното и съобщителното обслужване*. Увеличават се пътническите места в железопътния и автомобилния транспорт. Броят на телефонните постове за лично ползуване на 1000 души от населението ще се увеличи от 103 на 117.

За нашата държава запазването и възстановяването *здравео на трудовия човек* е първостепенна грижа. Основни направления в тази област ще бъдат по-нататъшното разширяване на профилактиката и диспансеризацията на населението, повишаването на медицинската и социалната ефективност от дейността на здравните заведения, пълноценното използване на кадровия потенциал и модернизирането на материалната база.

Продължава изпълнението на задачите по *опазването и възстановяването на природната среда*, като за целта са предвидени над 250 млн. лв. Значителни средства са отделени за подобряване условията и безопасността на труда, за организацията, културата и безопасността на движението.

Значително внимание е отделено и на *социалното развитие на трудовите колективи, на младежките дейности и на кадровото осигуряване на народното стопанство*. Ще бъдат подготвени 37 хиляди нови работници, ще повишат своята квалификация 903 хиляди ръководни и изпълнителски кадри.

Особено внимание в областта на *образованието* се отделя на осъществяване преустройството на образователната система. Във всички видове детски градини ще бъдат обхванати 90,8 на сто от децата, в това число в целодневните 72,3 на сто. Увеличава се броят на децата, които ще постъпят в училище на шестгодишна възраст. През 1984 г. ще бъдат построени нови училища със 705 класни стаи, 8400 места в целодневни детски градини. Ще продължи разширяването и усъвършенствуването на материалната база на висшето образование. В много окръзи на страната обаче ежегодно не се усвояват предвидените за тази цел капитални вложения.

Подобрява се материалната база на културата и на средствата за масова информация. Делът на цветната програма на телевизията ще достигне 96 на сто.

Тези и други условия и предпоставки за развитие на социалистическата култура, художественото творчество и средствата за масова информация са гаранция за повишаване тяхната роля в социално-икономическия възход на страната ни. По такъв начин българският народ ще има още по-добри възможности за развитие на творческите си заложби, за формиране на комунистическа идейна убеденост, за повишаване на своето културно и естетическо равнище, за по-нататъшно усъвършенствуване на социалистическия начин на живот. На тази основа ще се повишава неговата творческа и социална активност в производството и управлението на страната.

Другарки и другари народни представители! И през следващата година социалистическа България ще продължи да се развива динамично и със стабилни темпове. Икономическа основа и гаранция за изпълнението на главната социално-икономическа задача на осмия петгодишен план е непрекъснатото нарастване на *националния доход*. За 1984 г. се предвижда той да се увеличи с 3,8 на сто.

Обществената производителност на труда ще нарасне с 4 на сто, което ще осигури целия прираст на националния доход. Но резерви за нейното повишаване има във всички отрасли на материалното производство. Задачата е да се положат повече усилия за ускорено внедряване на авангардни технологии и качествено нови конструкции и модели на изделията, за усъвършенствуване на социалистическата организация на труда, за укрепване на плановата, технологичната, договорната и трудовата дисциплина и на тази основа да се осигури още по-високо повишаване на производителността на труда.

Важен фактор за интензификацията на народното стопанство е пълното и ефективно използване на създадените производствени фондове, както и бързото намаляване и ликвидирание на свръхнормативните запаси от суровини, материали и стоки.

За следващата година се предвижда материалните разходи на 100 лв. продукция да бъдат с 0,57 лв. по-малко от годишното разпределение за четвъртата година на петгодишния план.

При обвързката на материалните баланси възникнаха проблеми, произтичащи от бавното преминаване на някои потребители от течни към твърди горива, от вносни към местни суровини. Все още трудно се внедряват малкоотпадни и безотпадни технологии. Напрегнати са балансите за след-

ващата година на черните метали, горивата, дървесината, алуминия на блокове, памука и други.

С проектоплана се създават условия за повишаване качеството и надеждността на продукцията. С предимство са отделени материални, финансови и валутни ресурси за онези стратегически производства, в които най-бързо може да се подобри качеството на продукцията както за вътрешния, така и за международния пазар.

Министерският съвет утвърди поименен списък на стоки и изделия, качеството на които трябва да се подобри още през следващата година. Възложено е на Държавния комитет за наука и технически прогрес да утвърди конкретни технико-икономически параметри за тези изделия. Дейността на много научни и инженерно-внедрителски организации е насочена към решаване проблемите за повишаване качеството на продукцията.

Наложително е час по-скоро всяка стопанска организация, всяко предприятие да състави своя конкретна програма за подобряване качеството на продукцията, произвеждана от него, и в чест на Националната партийна конференция да се мобилизира трудовият колектив за изпълнението на тази програма.

В проекта на единния план специално внимание е отделено на *инвестиционната и научно-техническата политика*.

За 1984 г. се предлага да се утвърди показател общ обем на капиталните вложения, който да достигне 8 млрд. и 150 млн. лв. Преобладаващата част от тях са разпределени за особено важни обекти в производствената и в извънпроизводствената сфера, които ще определят нашето развитие и перспектива. Предоставено е право в рамките на общия лимит за капитални вложения да се пренасочват средства от обекти, включени в поименните списъци, за обекти извън тях при условие, че не се влошава рентабилността на производството и не се разширява фронтът на строителството.

Чрез концентрация на капиталните вложения се осигурява ускорено изграждане на важни за народното стопанство обекти и отделни мощности, напр. в медодобивния комбинат „Георги Дамянов“ — Средногорие, АЕЦ — Козлодуй — 5 и 6 реактор, в Стопанския химически комбинат — Димитровград, в Завода за тежко машиностроене — Радомир, „Стан-300“ — Бургас, и още много други.

Предвижда се незавършеното строителство към обема на капиталните вложения за сферата на материалното производство да се намали с 8,3 пункта.

Досегашната работа показва, че е необходимо инвеститорите като централна фигура в инвестиционния процес да полагат много по-големи усилия за издигане на качествено но-

во равнище строителството на новите мощности и инвестиционния процес.

С единния план за 1984 г. са отделени средства за изпълнение на задачите във връзка с *научно-техническия прогрес*. Голяма част от тях са насочени за реализиране на националните програми „Автоматизация“, „Електронизация“, „Ефективно използване на материалните ресурси“ и други. Предвидени са значителни ресурси за автоматизация и нови технологии във всички отрасли на народното стопанство.

За разширяване на материалната база на научноизследователската и инженерно-внедрителската дейност и за тяхната издръжка са предвидени около 700 млн. лв.

Предвиждат се за внедряване 344 научно-технически задачи от национално значение, от които най-много са задачите за внедряване на нови и усъвършенствувани технологии — 110 броя; за производството на нови и усъвършенствувани изделия — 67; за автоматизиране на производството, труда и управлението — 43.

На основата предимно на собствени научни и проектно-конструкторски разработки, като се използват най-пълно и съвместни разработки със Съветския съюз и другите страни — членки на Съвета за икономическа взаимопомощ, и ефективно се прилага чуждестранният опит, ще продължи на широк фронт внедряването на нови и усъвършенствувани технологии, техника, нови конструкции и изделия с висок народностопански ефект.

При съставянето на проекта на единния план се положили усилия за усъвършенствуване на отрасловата и вътрешноотрасловата структура на *производството на основата на мултипликационния подход*.

Задълбочава се процесът на концентрация, специализация и ешелониране на производството. Подобрява се пропорционалността между тиловите, междинните и финалните ешелони.

Кое е най-същественото за развитието на отраслите на икономиката?

Продукцията на *промишлеността* — водещият народностопански отрасъл, през 1984 г. ще нарасне с 5,0 на сто в сравнение с 1983 г. Съотношението между промишлеността и селскостопанската продукция ще възлезе на около 83 към 17 на сто, което е характерно за индустриално развитите страни в света.

Развитието на *енергетиката* е съобразено с потребностите на страната от електро- и топлоенергия. Предвижда се по-пълно натоварване на атомната централа. Топлоелектроцентралите ще работят предимно с местни въглища, във връзка с което е предвидено увеличаване производството на каменни въглища.

Ще продължи реконструкцията на съществуващите и изграждането на нови *металургични мощности*, които ще допринесат за подобряване структурата и качеството на черните метали.

Ярък израз на прогресивни структурни изменения е изпреварващото развитие на *машиностроенето и електрониката*. През 1984 г. темпът за отрасъла е 10,2 на сто. Усъвършенствването на вътрешноотрасловата структура на машиностроенето е насочено към преимуществено производство на изделия с ниска металоемкост и с по-висока сложност. Най-бързо ще нараства производството на изчислителна и организационна техника, тежкото инвестиционно машиностроене, машините и съоръженията за хранително-вкусовата промишленост и др. Динамично ще се развива и елементната база на електрониката, с което се укрепва нейният тил.

Важно направление на усъвършенствване на структурата на икономиката е бързото развитие на *химическата промишленост*. Нейната продукция през следващата година ще се увеличи с 8,9 на сто. С изпреварващи темпове ще се развиват перспективните и ефективни производства, като малкотонажна химия, препарати за растителна защита, медикаменти, химико-фармацевтични препарати и парфюмерийно-козметични изделия. Особено внимание се отделя за производството и обогатяването на асортимента на някои химически изделия, като се увеличават и разнообразяват продуктите на битовата химия, бонте и лаковете, препаратите за текстилната промишленост и други.

Продукцията на *леката промишленост* за 1984 г. се предвижда да нарасне с 4,2 на сто. Ще настъпят структурни изменения в производството съобразно с потребителското търсене на населението, като особено внимание ще се отдели на модните и луксозните стоки, както и на увеличаването на стоките за деца и младежи.

Хранително-вкусовата промишленост според проектоплана нараства с 5,5 на сто. Наред с подобряване на структурата ѝ ще се повишава качеството и ще се разнообразява нейният асортимент в съответствие с търсенето на вътрешния и на международния пазар. По-пълно ще се оползотворяват селскостопанските суровини.

Продължава курсът на ускорена интензификация на *селското стопанство*. Осигурява се развитие на поливното земеделие в съответствие с Докладната записка на другаря Тодор Живков до Политбюро на Централния комитет на партията. С проектоплана за 1984 г. е предвидено да се засеят 2 млн. дка царевица и 1 млн. дка соя и грах на поливна площ.

През 1984 г. се осигуряват условия производството на зърно отново да надхвърли 10 млн. т. Набелязва се по-нататъшен подем и на животновъдството.

През 1984 г. *строително-монтажните работи* ще се увеличат с 3,9 на сто. Провежда се линия на повишаване индустриализацията на строителството чрез използване на готови строителни конструкции и елементи. Особено внимание е отделено на механизацията на довършителните работи.

В проекта се предвижда развитие на *транспортната система* в съответствие с другите отрасли на народното стопанство и с повишените изисквания за транспортно обслужване на населението. Запазва се развитието с предимство на железопътния транспорт, като ще продължи модернизацията на подвижния състав и ще се увеличи делът на електрифицираните и двойните железопътни линии.

В областта на *съобщенията* броят на телефонните постове ще се увеличи с 9,9 на сто, в това число за населението с 13,1 на сто. Особено внимание се отделя на повишаване качеството на съобщителните услуги.

Наред с положителните изменения в отрасловата структура през 1984 г. ще продължи усъвършенствването и на *териториалната структура на народното стопанство*.

В проекта на единия план е предвидено по-нататъшно изграждане на материално-техническата база на териториалните единици и по-ефективно и рационално използване на земята и на другите ресурси в съответствие с Генералната схема за териториално разположение на производителните сили в Народна република България за периода до 1990 г.

На окръжните народни съвети се предоставят около 1 млрд. и 100 млн. лв. капитални вложения. Част от тях са насочени целево за изпълнение на мероприятията, предвидени с постановление № 22 на Централния комитет на Българската комунистическа партия и Министерския съвет за ускорено социално-икономическо развитие на селищните системи от четвърти и пети функционален тип, на граничните райони и Странджанско-Сакарския край.

Нужно е да се разработи специална програма за развитието на перспективни промишлени производства, изискващи относително малки транспортни разходи, за да се ускори социално-икономическото развитие на тези селищни системи, граничните райони и Странджанско-Сакарския край.

Бързо ще се развиват мощностите за *специализиращите производства* във Врачански, Русенски, Пернишки, Ловешки, Хасковски, Софийски и други окръзи. От някои териториални единици и по-големи населени места ще продължи изнасянето на производства и дейности, които не съответствуват на специализацията им.

В селищните системи от четвърти и пети функционален тип ще се изграждат нови мощности, като завод за технически и каучукови изделия в Мадан; завод за електродвигатели в Харманли; птицекомбинат в Завет — Разградски окръг; плодохранилище в Руен — Бургаски окръг; апретурен завод и копринена тъкачница в Ивайловград; цех за конфекция на горно трикотажно облекло в Любимец; завод за декоративна козметика в Рудозем и много други.

Утвърждава се тенденция на сближаване степента на заетост на трудовите ресурси, като се намалява разликата между окръзите с най-висока и с най-ниска степен на заетост. По-значително ще нарасне заетостта в Смолянски, Търговишки, Силистренски, Видински и други окръзи. В окръзите с недостиг на трудови ресурси развитието ще се осъществява изключително по интензивен път.

Необходимо е още по-пълно да се използват възможностите на териториалните единици за *усъвършенствуване на жизнената среда и развитие на системата за комплексно обществено обслужване и самозадоволяване на населението от селищните системи с основни селскостопански продукти.*

Пусковата жилищна програма на окръжните народни съвети като единен инвеститор включва над 62 хил. жилища, от които чрез възлагане 46 хиляди. Жилищното строителство е насочено предимно към големите промишлени центрове. Осигурени са средства за комплексно изграждане на жилищните райони, включително и на съответната инфраструктура.

През 1984 г. се предвижда да се изградят 205 *водоснабдителни обекта.* Ще се подобри водоснабдяването на населението от градовете Варна, Пазарджик, Смолян, Шумен и други. С ускорени темпове ще продължи строителството на големите водоснабдителни системи „Водоснабдяване Североизточна България от река Дунав“, водоснабдителната група „Попина“, водоснабдяване на Враца и Михайловград от язовир „Среченска бара“, водоснабдяване на Велико Търново от язовир „Йовковци“ и други.

В областта на *образованието* вниманието е насочено към осигуряване на условия за прилагане на образователната реформа във всички селищни системи. С предвидените за въвеждане нови места в целодневните детски градини значително ще се подобри обхватът на децата в София, Бургаски, Варненски, Кърджалийски, Пловдивски, Толбухински и други окръзи. Най-много нови класни стаи ще бъдат построени в окръзите Бургаски, Пловдивски, Русенски и други.

Ще продължи строителството на *болнични заведения* в Пловдив, Пазарджик, Бургас, Сливен и други, както и на поликлиники и обекти на социалното дело и културата.

Проектът за развитие на столицата през 1984 г. е съобразен с указанията на др. Тодор Живков за преодоляване на несъответствието между градообразуващите и градообслужващите фактори и задачите, произтичащи от постановление № 49 на Министерския съвет от 1982 г.

Усъвършенствува се структурата на *столичната промишленост*. С предимство ще се развиват структуроопределящите и наукоемките производства — металоорежещи машини и системи с програмно управление, микроелектроника, съобщителна техника и други.

В нашата столица ще бъдат построени над 12 хиляди жилища, 134 класни стаи, 970 места в детските градини и други. Ще бъдат завършени големи обекти на *търговското и битовото обслужване*, като мелничен комбинат, зеленчукова база, хладилни площи и други производствено-търговски обекти.

Значителни средства са предвидени за по-нататъшно развитие на *градския транспорт*. Ще започне изграждането на нова трамвайна линия — „Младост — 3 и 4“, продължение на трамвайните линии № 6 и 7 в жилищния комплекс „Надежда“. Ще се доставят нови транспортни средства.

Успешното развитие на нашата икономика изисква да продължи активното участие на страната в международното разделение на труда и преди всичко в социалистическата икономическа интеграция.

И при създадената неблагоприятна конюнктура на международния пазар, при усложняването на международните икономически и политически условия през 1984 г. стокообменът ще нарасне с 8,1 на сто и ще изпревари с около два пъти темпа на националния доход.

Водеща роля и през следващата година заемат външно-икономическите връзки със Съветския съюз. Осъществяването на предвидените мероприятия с Генералната схема за специализация и коопериране в областта на материалното производство ще осигури още по-интензивни връзки на нашата страна със съветската икономика, ще се развива нашето всестранио сътрудничество и сближаване.

Икономическото сътрудничество и интеграция с другите социалистически страни ще се развиват на двустранна и многостранна основа, създавайки условия за интензифициране на производствените и научно-техническите връзки. В проекта се отделя особено внимание на специализацията и кооперирането на производството и на реализирането на задачите от Комплексната програма на страните — членки на Съвета за икономическа взаимопомощ, както и от дългосрочните целеви програми.

Ще продължи да се разширява стокообменът с развиващите се страни, който все повече ще има за основа промиш-

леното коопериране, научно-техническото и инвестиционно сътрудничество.

Външноикономическите ни връзки с развитите капиталистически страни ще се осъществяват, както и досега, на взаимноизгодна и равноправна основа.

Другарки и другари народни представители! Посочените темпове на социално-икономически растеж и основните насоки за развитието на отраслите, на териториалните единици и на външноикономическите връзки показват, че и през 1984 г. ще продължи динамичното развитие на нашата страна. Налице са необходимите гаранции за успешно изпълнение на предначертанията на Дванадесетия конгрес на Българската комунистическа партия и на Закона за единния план за социално-икономическото развитие на Народна република България през периода 1981—1985 г.

От характеристиката на проекта на единния план за социално-икономическото развитие на страната за 1984 г. се вижда, че в редица отношения са подобрили основните показатели за четвъртата година на петгодишния план.

Предложенията за държавните планови задачи на стопанските организации са направени при прилагане изискванията на новия икономически подход и неговия механизъм. В случаите, когато с проектоплана е предвидено увеличаване на първоначално определените държавни задачи на дадена стопанска организация, са осигурени допълнителни ресурси: капитални вложения, валута, суровини и материали.

Правителството смята, че проектът на единния план, който се обсъжда и предстои да се утвърди от Народното събрание, далеч не изчерпва възможностите и резервите на народното стопанство. Държавните планови задачи са основа за изработване на насрещните планове на трудовите колективи.

Нашата партия има стройно и непрекъснато обогатяващо се учение за насрещното планиране и повече от десетгодишен опит в това отношение. В лекцията си „Развитието на социално-икономическите отношения и управлението на народното стопанство“ в началото на юли тази година другарят Тодор Живков издигна на ново, още по-високо стъпало теорията за държавното и насрещното планиране. Чрез държавния план държавата изпълнява функцията си на собственик, а чрез насрещните планове трудовите колективи изпълняват функцията си на стопани на социалистическата собственост.

Именно като стопани на социалистическата собственост с насрещните си планове трудовите колективи трябва не просто да гарантират изпълнението на държавните планови задачи, а чрез разкриване на нови резерви с инженерните проекти и мултипликационните разработки да осигуряват доб-

лижаване, постигане и надминаване на челните наши и чуждестранни постижения, да повишават социално-икономическата ефективност на общественото производство.

Ръководство за действие на трудовите колективи при съставянето на насрещните планове трябва да бъде развитият от др. Тодор Живков нов подход за: най-пълно използване на производствените фондове; бързо повишаване на обществената производителност на труда; решително подобряване качеството на продукцията; внедряване на принципно нови, авангардни технологии и нови конструкции и изделия; ускоряване обръщаемостта на оборотните средства; пестеливо изразходване на енергийно-суровинните и валутните ресурси; повсеместно прилагане на челния наш и чуждестранен опит.

Основен инструмент при съставянето и изпълнението на насрещните планове и през следващата година ще бъде *новият икономически подход и неговият механизъм*. Особено внимание следва да се обърне на мерките, които правителството прие при обсъждането на проектоплана за следващата година. Те са насочени към засилване на икономическите стимули и икономическите санкции, за още по-ефективно и интензивно развитие на народното стопанство.

Главното сега е под ръководството на партията, с активното участие на Българския земеделски народен съюз, Българските професионални съюзи, Комсомола и другите обществени органи и организации да се мобилизират усилията и знанията на нашата работническа класа, селскостопанските труженици и инженерно-техническите кадри за разработване и изпълнение на насрещните планове за 1984 г.

Министерският съвет и неговите органи ще оказват пълно съдействие на стопанските организации и трудовите колективи за съставяне и изпълнение на насрещните планове.

Позволете ми да изкажа благодарността на правителството за голямото съдействие и ценната помощ, оказани от народните представители и от постоянните комисии на Народното събрание при съставянето на държавния план за 1984 г. Същевременно искам да изразя увереността на правителството, че народните представители както досега, така и занапред ще дават своя личен принос за съставянето и изпълнението на насрещните планове на трудовите колективи в своя избирателен район, за още по-успешно провеждане в живота на социално-икономическата и културната политика на Народна република България.

Моля ви от името на правителството да обсъдите и утвърдите законопроекта за единния план за социално-икономическото развитие на Народна република България през 1984 г.

Благодаря за вниманието! (*Ръкопляскания*)

Председател Станко Тодоров: Експозе по законопроекта за държавния бюджет ще направи министърът на финансите д-р. Белчо Белчев.

Белчо Белчев: Другарки и другари народни представители! Министерският съвет внася проекта на държавния бюджет на Народна република България за 1984 г. за разглеждане и приемане от Народното събрание.

Тази година народните представители имат възможност да обсъдят проблемите на социално-икономическото развитие на страната много по-рано от обичайното време. Това стана възможно благодарение на мерките, които Централният комитет на Българската комунистическа партия и правителството взеха за прилагане на нов подход в планирането.

През изтеклия период от осмата петилетка са постигнати добри резултати в общественно-икономическото развитие на страната. В доклада на председателя на Държавния комитет за планиране те се отчетоха. Устойчивите темпове на развитие осигуриха и стабилни финансови баланси.

Значението на постигнатите успехи е още по-голямо, като се има предвид, че те са постигнати при влошена международна обстановка. Освен задълбочаващата се суровинно-енергийна криза, която трае вече десет години, по вина на империалистическите кръгове на запад и особено в Съединените американски щати значително се изостри и международната политическа обстановка.

Въпреки тази сложна международна обстановка силата и жизнеността на реалния социализъм осигуряват по-нататъшното успешно развитие на нашата икономика, социалното дело, науката, културата и изкуството. Това намира израз в относително високите и устойчиви темпове на общественоекономическото развитие. Нарастват обществените фондове за потребление, непрекъснато се подобрява жизненото равнище на народа. Тези са характерните черти и в проекта за развитието на социалистическото общество през 1984 г.

Проектът на държавния бюджет съответствува на решенията на Дванадесетия конгрес на Българската комунистическа партия. В него са отразени разработките, практические подходи и указанията на генералния секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия и председател на Държавния съвет Тодор Живков за по-нататъшната конкретизация на стратегическия курс на партията за повсеместна и всестранна интензификация на народното стопанство, за развитие на производителните сили, на цялото общество. Особено значение за бюджета има неговото заключително слово пред Декемврийския пленум на

ЦК на партията от 1982 г. и забележителната му реч пред Националното съвещание във Варна на 30 май т. г. за рязко повишаване качеството на продукцията.

Проектът на държавния бюджет за 1984 г. е съставен на основата на показателите на единния план за социално-икономическото развитие на страната. По този начин с него се гарантира финансово програмата за пропорционално развитие на икономиката, осъществяването на основните социални мероприятия, изпълнението на задълженията ни в международното разделение на труда. Това са минималните задачи, които партията и държавата поставят за изпълнение през следващата година.

С това не се изчерпват възможностите и резервите на националната икономика. Те следва да се разкрият с насрещните планове, които са ярка изява на развитието и задълбочаването на социалистическата демокрация. Насрещният план е разгърната програма от показатели именно за цялостната производствено-стопанска дейност и за социалното развитие на трудовия колектив.

Представеният за разглеждане и приемане проект съдържа и всички характерни черти на социалистическия бюджет. Той запазва своето единство, осигурява пълно обхващане на приходите и най-икономичното и ефективното им използване при извършване на разходите.

За 1984 г. са планирани 17 млрд. и 754 млн. лв. приходи и 17 млрд. и 739 млн. лв. разходи.

Постигнат е баланс и е осигурено минимално превишение на приходите над разходите.

Над 92 на сто от приходите ще постъпят от стопанските и другите социалистически организации. Източници на тези приходи са главно съвкупната печалба и постъпленията от обществено осигуряване.

Разходите съответствуват на целите на социално-икономическата политика на Българската комунистическа партия. Средствата на бюджета ще се използват главно за финансиране на социално-културните мероприятия и за развитие на някои основни отрасли на народното стопанство.

По приходите

Изпълнението на решенията на Дванадесетия конгрес на партията за повсеместна и всеотраслова интензификация осигурява стабилни приходноизточници от народното стопанство. В сравнение с плана за 1983 г. съвкупната печалба се увеличава с 1 млрд. и 319 млн. лв., амортизационните отчисления — с 297 млн. лв. и отчисленията за обществено осигуряване — с 86 млн. лв. От тези източници особено място и зна-

чение за формиране приходите на бюджета и стопанските организации има съвкупната печалба.

На Дванадесетия конгрес на партията и в направените след неговото провеждане разработки др. Тодор Живков ясно очерта ролята и значението на печалбата като основен икономически лост за въздействие на държавата върху стопанската дейност. Чрез механизма за формиране и разпределение на печалбата и на нейното данъчно облагане държавата, от една страна, оказва най-непосредствен икономически натиск за повишаване ефективността на производството, а, от друга, съчетава най-пълно интересите на обществото, колектива и отделния труженник. Каква по-силна и потясна връзка може да се осъществява между техните интереси, като се има предвид, че нарастването на печалбата е необходимо условие за осигуряване на разширеното социалистическо възпроизводство и за издигане благосъстоянието на трудещите се. Равнището на печалбата гарантира обществените фондове за издръжка на здравеопазването, образованието, културата, на социалните мероприятия и др. Тя е източник за увеличаване на колективните доходи на трудещите се, тъй като съгласно принципите на икономическия подход след съответните задължителни отчисления за държавата с остатъка от печалбата се разпореждат тези, които са я реализирали.

Размерът на печалбата е в тясна зависимост от качеството на произвежданата продукция, обема и равнището на материалните разходи и производителността на труда. Икономичното и ефективно използване на материалните и трудовите ресурси осигурява по-ниска себестойност, повече печалба, по-висока рентабилност. Въпросът за намаляването на себестойността не се оценява достатъчно от някои стопански организации, макар че той е в основата на самоиздръжката. Достатъчно е да се посочи, че ако материалните разходи се намалят само с 1 пункт през 1984 г., може да се осигури допълнителен национален доход за около 360 млн. лв.

Предвидено е през 1984 г. стопанските организации да внесат в приход на бюджета 8 млрд. и 716 млн. лв. отчисления от съвкупната печалба — от тях данък върху печалбата 4 млрд. и 630 млн. лв. и под формата на данък върху оборота 4 млрд. и 86 млн. лв. По този начин се осигуряват 49 на сто от постъпленията на бюджета.

В резултат на повишената рентабилност частта от печалбата, която остава на разположение на стопанските организации, се увеличава също значително в сравнение с 1983 г. Само отчисленията за паричните фондове без фонд „Работна заплата“ ще се увеличат с около 22 на сто. Заедно със средствата, които ще останат в края на тази година по фондовете, стопанските организации ще разполагат с финансо-

ви ресурси повече от 8 млрд. лв. Всичко това потвърждава възможностите, които икономическият механизъм създава за формиране на солидна собствена финансова база за решаване на въпросите, свързани с разширеното социалистическо възпроизводство, с развитието на научноизследователската и инженерно-внедрителската дейност, с внедряването на съвременните научно-технически постижения и със социалното развитие на колективите.

Възможностите за решаване на въпросите, свързани със социалното развитие на колективите, се разшириха още повече с постановлението на Министерския съвет и Централния съвет на Българските професионални съюзи за прилагане на нов подход в изграждането, разпределението и стопанисването на жилищата чрез най-широко участие на трудовите колективи със собствени сили и средства, с което се даде право да се ползват средства по фондовете за финансиране на жилищни обекти.

Средствата по паричните фондове ще се увеличат още повече при разработването на насрещните планове, тъй като с тях ще се разкрият допълнителни резерви, ще се повиши ефективността от стопанската дейност.

В съответствие с партийните и държавните изисквания усилията при насрещното планиране трябва да бъдат насочени главно към ефективното използване на материалните и трудовите ресурси. Във връзка с това за 1984 г. се предвиждат нови стимули и мерки за въздействие.

Така например икономията от суровини, материали и енергия над разчетите по държавните планови задачи се разпределя съответно 30 на сто за фонд „Разширяване и техническо усъвършенстване“ и 20 на сто за фонд „Работна заплата“ и фонд „Социално-битови и културни мероприятия“.

В същото време от 1 януари 1984 г. стопанските организации и предприятия-потребители ще внасят в приход на бюджета 2 на сто начисления върху цените на едро на особено дефицитни суровини, материали, горива и енергия, а стопанските организации и предприятия на територията на София, на окръжните градове и индустриалните центрове ще внасят в приход на бюджета нормативни вноски по 50 лв. месечно за всяко лице от увеличената численост на персонала спрямо предходната година.

Постъпленията от данъка върху оборота нарастват с 5,8 на сто и са в пряка зависимост от обема, качеството и асортимента на произвежданите и реализираните стоки за народно потребление и от извършваните битови услуги на населението. Именно затова правителството оценява обема на този приход не като основен приходен източник на бюджета, а главно като израз на обогатяването и разнообразяването

на стоките за вътрешния пазар. На тази основа се приема, че увеличението на данъка върху оборота за 1984 г. отговаря на партийните и държавните грижи и изисквания за нарастването на производството на стоки за народно потребление.

Трябва да се посочи, че възможностите за увеличаване производството на такива стоки и на битови услуги за населението, а оттам и на приходите на обществото от данък върху оборота не са изчерпани. Особено значение в тази насока има повишаването на качеството на произвежданите стоки за народно потребление, разнообразяването на техния асортимент. Подобрене на качеството следва да се постигне и на основата на новия подход, определен от Централния комитет на Българската комунистическа партия за подготовката на Националната партийна конференция.

Подобряването на качеството разкрива нови възможности за по-пълно задоволяване потребностите на народа, за реализиране на още по-значителни финансови и валутни резултати.

За изпълнението на тази задача, която има огромно икономическо, социално и идейно-политическо значение, трудовете колективи могат и следва да търсят пътища за създаване на повече, по-качествени стоки за вътрешния пазар и за износ.

Развитие на общественото производство, пълната заетост на трудещите се у нас създадоха солидна база за социално осигуряване.

Стопанските и другите социалистически организации ще внесат в приход на държавния бюджет 3 млрд. и 396 млн. лв. за фонд „Държавно обществено осигуряване“ и за Съвета за взаимно осигуряване на членовете на трудово-производителните кооперации. Сумата на тези приходи осигурява изплащането на пенсиите, семейните добавки, помощите и обезщетенията, предвидени в Кодекса на труда.

Приходите от данъци, такси и други плащания от населението заемат по-малко от 8 на сто от общия обем на бюджета. Техният размер възлиза на 1 млрд. и 395 млн. лв., от които главно данък върху общия доход върху заплатите 1 млрд. и 121 млн. лв. Сумата на този данък е установена в съответствие с доходите на населението, без да се променя установеният досега ред и начин на данъчното облагане.

По разходите

Разходите на държавния бюджет осигуряват необходимите финансови ресурси за изпълнение на задачите на единния план за социално-икономическото развитие на страната.

Те са разпределени по фондове в съответствие с икономическия им характер и целевото им предназначение.

При определяне на размера на разходите за материалната и нематериалната сфера бе извършен анализ на всички разходи с цел да се осигури най-целесъобразно, ефективно и степенувано задоволяване на нуждите.

Разходите за финансиране на материалната сфера отразяват преразпределителните процеси, които бюджетът осъществява чрез конкретните форми за финансиране на стопанските организации.

Обемът на разходите за финансиране на материалната сфера е установен в съответствие с икономическия механизъм, с партийните и държавните изисквания за подобрения в ефективното използване на материалните, трудовите и валутно-финансовите ресурси навсякъде и от всички, за повишаване ефективността на въздействието на финансово-кредитната система върху успешното развитие на икономиката.

За финансиране на капиталните вложения, предвидени в единния план за социално-икономическото развитие на страната бюджетът ще предостави 2 млрд. и 350 млн. лв. Останалите капитални вложения до 8 млрд. и 150 млн. лв. ще се финансират със собствени средства на стопанските организации и с банкови кредити.

За създаване на основни производствени фондове в материалната сфера от бюджета са заделени средства в размер на 1 млрд. и 118 млн. лв.

В резултат на увеличените собствени финансови ресурси на стопанските организации и повишената рентабилност на стопанската им дейност през 1984 г. средствата от бюджета за финансиране на капиталните вложения намаляват в почти всички стопански организации с изключение на организациите от металургията и минералните ресурси и енергетиката. Това са отрасли с особено значение за по-нататъшното пропорционално и хармонично развитие на народното стопанство, отрасли, които работят при специфични природни условия. Налага се държавата чрез формите за преразпределение да задели от бюджета средства за създаване на необходимата им материално-техническа база.

Трябва да се посочи обаче, че изградените основни производствени фондове не се използват пълноценно. По данни на контролните органи в страната бездействуват машини за десетки, а понякога и за стотици милиони левове. Целта сега е да се използва с пълно оптимално натоварване онова, което е създадено. При това положение страната може да получи допълнително значителна продукция. За тази именно цел от 1. I. 1984 г. се въвежда и задължителен пока-

зател за рентабилност на 100 лв. производствени фондове като основен критерий за по-ефективното им използване.

През 1984 г. бюджетът ще предостави 1 млрд. и 232 млн. лв. за финансиране на капитални вложения в нематериалната сфера, главно за строителство на жилища, училища, болници, детски заведения.

Във връзка с това трябва да се посочи, че всяка година почти всички народни съвети възразяват, че определените им средства за финансиране на капитални вложения са недостатъчни.

Отчетните данни, с които разполагаме, показват, че предоставените средства за капитални вложения за обекти на просветата и културата за 1982 г. са използвани едва 80 на сто, за науката — 77 на сто, за здравеопазването и социалното осигуряване — 76 на сто. Средствата за строителство на детски градини са усвоени едва 58 на сто, а за училища — 78 на сто. Някои народни съвети са въвели в действие значително по-малко основни фондове от планираните: Търговище — 55 на сто, Видин — 64 на сто, Сливен — 67 на сто, Михайловград — 74 на сто и др.

За финансиране на строителството на жилищата, предвидени в единния план за социално-икономическото развитие на страната, са осигурени необходимите бюджетни средства, собствени средства на стопанските организации и на гражданите, както и кредити от Държавната спестовна каса.

Средствата, които нашата страна заделя за финансиране на капиталните вложения независимо от техния източник, налагат 1984 г. да бъде преломна и решаваща в преустройството на инвестиционния процес. Политиката, която трябва да се провежда при неговото осъществяване, бе ясно определена от Дванадесетия конгрес на партията.

Необходимо е да се осигури по-нататъшно подобрене в организацията за използването на собствените средства на стопанските организации, предназначени и за основен ремонт. Те трябва все по-широко да се насочват и за частична реконструкция и модернизация на съществуващите основни фондове, за внедряването на нови технологии.

Всичко това предопределя големите задачи, които стоят през 1984 г. пред инвеститорите, строителите и контролните органи.

За осъществяването на интензификацията на народното стопанство, за издигане технологичното равнище на производството на основата на комплексната автоматизация и механизация и широко използване на нашия и чуждестранния чуждестранен опит особено място заема нашата наука. За нейното развитие, за осъществяване на научните изследвания и внедряването им ще се разходват 681 млн. лв., по-голямата част от които се осигуряват от собствени средства на сто-

панските организации. За фундаментални научни изследвания, както и за решаването на проблеми с междуетраслов и рисков характер, финансирането на които надхвърля възможностите на отделните стопански организации и министерствата, от бюджета ще се предоставят 180 млн. лв.

Другарки и другари народни представители! Изминаха десет години от Декемврийския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия през 1972 г., който утвърди комплексна, дългосрочна програма за повишаване жизненото равнище на народа. Тази програма е крупно завоевание на априлската социална политика на партията в етапа на изграждането на развитото социалистическо общество у нас.

Благодарение на априлската социална политика на партията, на нейното конкретно проявление — Декемврийската програма, през тези години, когато международната обстановка стана все по-сложна и противоречива, когато се изостри енергийната криза и значително се увеличиха цените на суровините и материалите, години, през които имаше особено неблагоприятни природно-климатични условия за развитието на селското стопанство, партията и държавата не допуснаха да се понижи жизненото равнище на народа, не се съкратиха социалните разходи, както това направиха повечето от капиталистическите държави. Напротив, реалните доходи на населението се увеличиха. Нарастваха и обществените фондове за потребление. Всичко това е още едно потвърждение за силата, жизнеността и хуманността на социалистическия строй. Те намират израз и в заделените средства от държавния бюджет за финансиране на социално-културните мероприятия, размерът на които възлиза на 5 млрд. и 972 млн. лв., без разходите за основен ремонт и обзавеждане. Искам само да отбележа, че др. Бонев съобщи цифра около 7 милиарда заедно със средствата на стопанските организации и колективните фондове. При сравнима база 1983 г. и без разходите за пенсии тези средства нарастват през 1984 г. с 3,1 на сто.

Със средствата за финансиране на социално-културните мероприятия се осигурява изпълнението на задачите в тази област, планирани в единния план за социално-икономическото развитие на страната. Възможностите обаче не са изчерпани и те ще се проявят при разработването на насрещните планове, както и чрез осъществяване съвместно със стопанските организации и народните съвети на социално-битови дейности, на благоустройствени и други мероприятия от общ взаимен интерес, свързани с комплексното изграждане на социалната и техническата инфраструктура на съответните селищни системи.

Планираните средства за образованието се насочват към по-нататъшно изграждане и поддържане на материалната база и текущата издръжка и развитие на образователното дело.

Тези средства са разпределени за детски градини, за единни средни политехнически и други училища, включително междуучилищните центрове за производствено обучение, за професионални учебни заведения, за дейности, свързани с подобряване на условията за подготовка и реализация на младежта, и др.

В съответствие с тези задачи — увеличаването на местата в целодневните детски градини, нарастването на броя на учениците в единните средни политехнически училища, в полуинтернатите и на студентите във висшите учебни заведения, разходите за образованието през 1984 г. са с 4,2 на сто повече от тези през 1983 г.

Увеличават се и разходите за здравеопазването, физическата култура, спорта и туризма. Предвидените средства осигуряват планираното с единния план за социално-икономическото развитие на страната разкриване на нови болнични и санаториални легла и места в заведенията за социални грижи. За по-нататъшното подобряване здравното състояние и трудоспособността на населението са осигурени средства и за нова съвременна медицинска апаратура и техника за диагностика и лечение, за все по-пълното приближаване на квалифицираната медицинска помощ до населението в селищните системи от четвърти и пети функционален тип.

Главното в тази област е да се повиши ефективността при използването на предоставените средства. Това следва да се извършва чрез по-нататъшно подобряване на профилактиката, чрез доближаване на здравното обслужване до работническите колективи, чрез по-пълно задоволяване на потребностите на селищните системи, чрез по-нататъшна работа за прилагането на икономическия подход, изискващ увеличаване ефективността на разходите.

Много по-висока ще бъде ефективността, ако чрез съвременна профилактика се съкрати и престоят в болничните заведения.

Средствата за туризъм и спорт следва да се използват за същите цели.

С предвидените средства с проекта на държавния бюджет в размер на повече от 26 млн. лв. завършва последният трети етап от увеличението на дневните хранителни оклади в болничните заведения.

Средствата на бюджета за финансиране на културата нарастват в сравнение с 1983 г. с 3,4 на сто и осигуряват

по-нататъшното развитие на телевизията и радиото, издръжката на библиотеките, музеите, художествените галерии, поддържането на паметниците на културата и другите дейности и мероприятия. По този начин ще се съдейства за по-пълно разгръщане на възможностите за духовното развитие на нацията, за осъществяване на комплексните програми за всенародно естетическо възпитание, за хармонично развити личности.

Необходимо е да се отбележи, че развитието на културата се извършва все повече и повече в съответствие с изискванията на икономическия подход. Реализираните доходи от издателската дейност, книгоразпространението, разширяването на печатната база в страната осигуряват голяма част от разходите за по-нататъшното развитие на оперното и театралното изкуство, на другите основни дейности в областта на културата.

В проекта на държавния бюджет за 1984 г. са предвидени 3 млрд. и 186 млн. лв. за социално осигуряване. От тях 2 млрд. и 240 млн. лв. са заделени за изплащане на пенсии. В сравнение с отчета за 1980 г. средната месечна пенсия по проекта на бюджета ще нарасне с 24,4 на сто.

Увеличението е резултат главно на политиката на партията за периодично привеждане на пенсиите в съответствие с измененията, които настъпват в доходите на заетото население и за увеличаване на ниските пенсии. Очаква се през 1984 г. броят на пенсиите да се увеличи с 30 хиляди поради нарастване на населението в нетрудоспособна възраст. Върху увеличението на пенсиите за 1984 г. оказва влияние и увеличаването на пенсиите на земеделските стопани-кооператори, което беше извършено през 1982 г. на обща сума 65 млн. и 200 хил. лева.

В съответствие с конкретните нужди на населението за различни помощи са предвидени 947 млн. лв. С тези средства се осигурява изплащането на помощите, свързани с насърчаване на раждаемостта — еднократни помощи при раждане, месечни добавки за деца, парични обезщетения при бременност, раждане и отглеждане на малки деца, а така също и временната нетрудоспособност на работниците, служителите и кооператорите.

За издръжка на централните, окръжните и местните органи на държавната власт и държавното управление са планирани 300 млн. лв., които са на равнището на 1983 г.

В проекта на държавния бюджет са предвидени и необходимите средства за отбраната и сигурността на страната.

Вече втора година в съответствие с решенията на Дванадесетия конгрес на Българската комунистическа партия и принципите на икономическия подход селищните системи работят при прилагането на редица елементи от стопанската

сметка. Благодарение на това се създадоха още по-добри възможности и условия за хармонично съчетаване на териториалното и отрасловото развитие на икономиката. Превръщането на народните съвети в стопани на селищните системи засили заинтересуваността им от по-ефективното развитие на социалната и техническата инфраструктура, от засилване функциите на трудовите колективи по отношение на съответната селищна система, от широко прилагане на обществено-държавното начало при решаването на възникнали проблеми.

Прилагането на стопанската сметка засили материалната заинтересуваност и отговорност от крайните резултати и ефективността не само от пряката дейност на селищната система, но и от дейността на всички стопански организации и предприятия на нейната територия. Освен досегашните вноски в бюджетите на народните съвети от отчисления в размер на 3 на сто от печалбата, от всичките приходи на стопанските организации на местно подчинение, данъка върху общия доход, местните данъци и такси и от някои неданъчни плащания от 1 януари 1984 г. се предлага ново, значително по-голямо увеличаване на материалното обвързване между развитието на селищната система и предприятията на нейна територия. Предвижда се предприятията и стопанските организации да внасят в приход на бюджетите на народните съвети 5 на сто от общите постъпления по фонд „Разширяване и техническо усъвършенствуване“. Изпълнителните комитети трябва да използват тези средства за разширяване и увеличаване на детските градини и броя на децата в тях, за доизграждане на инфраструктурата край жилищните комплекси, както и за други мероприятия по образованието, здравеопазването, културата и социалното развитие на селищните системи.

Възможностите за по-нататъшното развитие на връзките между народните съвети и стопанските организации за съвместно организиране на социално-битови дейности, благоустройствени и други мероприятия от взаимен интерес потвърдиха своята жизненост през времето на прилагането на икономическия механизъм. Постигнатите резултати показват, че народните съвети все по-пълно използват правата си на стопани на своята територия. Стопанските организации също са заинтересувани от организирането на такива мероприятия, тъй като по този начин решават редица въпроси за подобряване условията на труда и бита на своите работници и техните семейства. Тази изява на еднопосочност в интересите на народните съвети и стопанските организации може да се илюстрира най-добре, като се посочи, че през 1982 г. между стопанските организации и народните съвети са сключени договори за съвместни мероприятия на обща

сума над 62 млн. лв. През първото полугодие на тази година сумата възлиза на повече от 26 млн. лв.

От общата сума на държавния бюджет чрез бюджетите на народните съвети е предвидено да се разходват 3 млрд. и 499 млн. лв. Преобладаващата част от тях ще се използва за финансиране на здравеопазването и социалните грижи, учебните заведения, за културата и други социално-културни мероприятия.

Със средствата от бюджетите на народните съвети се осигуряват разходите, свързани с хигиенизирането на населените места, поддържането, текущия ремонт и реконструкцията на канализационните мрежи, водопроводните мрежи и др.

В проекта на държавния бюджет за 1984 г. са осигурени необходимите средства за изпълнение на постановлението на Централния комитет на Българската комунистическа партия и Министерския съвет за ускорено социално-икономическо развитие на селищните системи от четвърти и пети функционален тип, от граничните райони и от Странджанско-Сакарския край през осмата петилетка и до 1990 г. Освен прякото предоставяне на средства съответните народни съвети получават чрез преотстъпване и част от приходите на бюджета. Само преотстъпеният данък върху оборота нараства с повече от 11 на сто за 1984 г. в сравнение с 1983 г. и възлиза на повече от 60 млн. лв.

Средствата за по-нататъшното развитие на тези селищни системи трябва да бъдат насочени не само и не предимно за осигуряване на социални придобивки. Главното е те да бъдат използвани за изграждане на производствени фондове с оглед да се осигури пълна заетост на населението в съответната селищна система на основата преди всичко на увеличаване обема на селскостопанската продукция и животновъдството.

Условията, при които работят вече териториалните единици, налагат да се осигурява максимална икономическа и социална ефективност на всеки разходван лев, за степенувано задоволяване на нуждите. На тази основа трябва да се прави преценката за насочването на бюджетните средства. С особена сила това се отнася за разходите за капитални вложения. Досегашната практика на някои териториални единици показва, че те не винаги се съобразяват с тези изисквания. Допускат започване на строителството, без за него да са осигурени необходимите средства, не завършват в определените срокове започнатите обекти, допускат и други нарушения на инвестиционния процес. Всичко това води до увеличаване на незавършеното строителство и до неефективно използване на бюджетните средства.

Другарки и другари народни представители! Съгласно Закона за съставянето и изпълнението на държавния бюджет Народното събрание следва да одобри и отчете за изпълнението на бюджета за 1982 г.

Държавният бюджет за 1982 г. бе изпълнен по приходите на сума 16 млрд. и 688 млн. лв., а по разходите — на сума 16 млрд. и 526 млн. лв. Общият размер на приходите превишава разходите със 162 млн. лв. при одобрено от Народното събрание превишение от 10 млн. лв.

Благоприятното приключване на държавния бюджет за 1982 г. е резултат на усилията на трудовите колективи за повишаване на рентабилността на стопанската дейност и на обществената производителност на труда, за превръщане в дела решенията на Дванадесетия конгрес на партията.

Като се имат предвид както международната обстановка, така и тежките природно-климатични условия, в които работим през тази година, данните и мерките, които се взеха за изпълнение на единния план за социално-икономическото развитие на страната, ни дават основание да заявим, че и за тази година бюджетът ще приключи балансиран.

Другарки и другари народни представители! Проектът на държавния бюджет за 1984 г., който правителството предлага за одобрение, осигурява необходимата финансова база за изпълнението на единния план за социално-икономическото развитие на страната. Той е съставен, като се взема предвид изключително тежката международна икономическа и политическа обстановка. Освен това селското стопанство, като един от основните отрасли на народното стопанство, ще се развива през 1984 г. след крайно неблагоприятните природно-климатични условия от тази година. И въпреки това бюджетът е реален, балансово обвързан и изпълним. Създадени са необходимите предпоставки за неговата реализация.

Отчетните данни за изтеклите осем месеца показват, че основните показатели, характеризиращи дейността на стопанските организации, са изпълнени.

Независимо от общото изпълнение редица стопански организации не достигнаха плановите показатели за съвкупната печалба, допуснаха преразход на суровини и материали. Това спъва не само тяхното собствено развитие, но се отразява и на общите финансови баланси на държавата.

Остават три месеца от тази година. През този период трябва да се вземат ефикасни мерки за отстраняване на допуснатите от тези стопански организации слабости и недостатъци в стопанската и финансовата им дейност. Усилията следва да бъдат насочени към намаляване на материалните разходи, за повишаване производителността на труда, по-пълното използване на наличните фондове за увелича-

ване на печалбата и за изпълнението на натуралните показатели, които са свързани със задачите по износа и по-пълното задоволяване със стоки на вътрешния пазар.

Одобреният държавен бюджет ще се изпълнява през година, когато ще се чествува 40-годишнината на социалистическата революция в България и ще се проведе Националната партийна конференция по качеството. „Проблемът за повишаване на качеството на продукцията, заяви др. Тодор Живков, е ключов проблем на политиката на Българската комунистическа партия за динамично и ефективно развитие на народното стопанство, това е ключов проблем на глобалната стратегия за изграждане на зряло социалистическо общество в Народна република България.“ Тези думи превръщат качеството на работата в определящ показател за оценка на дейността на всеки труженник, на всеки колектив, на всеки ръководител и ръководен орган на различните нива на обществената дейност при изпълнението на решенията на Дванадесетия конгрес на Българската комунистическа партия и на единния план за социално-икономическото развитие на страната и държавния бюджет за 1984 г.

Решенията на Националната партийна конференция по качеството ще създадат допълнителни условия за още по-интензивно развитие на целия икономически комплекс, за още по-голямо нарастване на националния доход, чрез по-нататъшно подобряване използването на производствените фондове, на материалните, трудовите и финансовите ресурси, за да се получи повече ефективност от всеки вложен лев.

Икономическият подход и механизмът за неговото прилагане разкриха големи възможности за творческа изява на трудовите колективи в борбата за повишаване ефективността на стопанската дейност на основата на прилагането докрай на стопанската сметка и нейната сърцевина — самоиздръжката.

Всички трудещи се у нас всяка година се убеждават колко големи са резервите на стопанските организации, предприятия и бригадите, които се разкриват с насрещното планиране, когато в него участва целият колектив. Използването на тези резерви в крайна сметка води до увеличаване на печалбата, основен източник за формиране на доходите на стопанските организации и предприятия, на доходите на обществото като цяло. Само по този начин могат да се създават и отделят повече средства за комплексно задоволяване на непрекъснато нарастващите материални, духовни и социални потребности на народа в съответствие с главната социално-икономическа задача на осмата петилетка, утвърдена от Дванадесетия конгрес на Българската комунистическа партия.

Тези изисквания трябва да се осъществяват в условията на последователно и безкомпромисно прилагане на икономическия механизъм. Творчеството, стопанският риск и свободата при провеждането на стопанската дейност и икономическото съревнование между стопанските организации трябва да се осъществяват при най-строго спазване на социалистическата законност. Оттук възникват и големите задачи за органите на финансовия контрол — да провеждат активна превантивна дейност, своевременно да разкриват всички закононарушения и да вземат бързи мерки за тяхното отстраняване.

Няма съмнение, че под ръководството на Българската комунистическа партия, чрез повсеместна интензификация на народното стопанство приходите, които са предвидени да постъпят в бюджета, ще бъдат преизпълнени.

От името на правителството моля, уважаеми другарки и другари народни представители, да приемете предложения законопроект за държавния бюджет на Народна република България за 1984 г. и отчета за изпълнението на бюджета за 1982 г.

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания)*

Председател Станко Тодоров: Другарки и другари народни представители! Както ви е известно, постоянните комисии на Народното събрание обсъдиха обстойно проектоплана и проектобюджета за 1984 г. Накрая на съвместни заседания Комисията по обществено-икономическото развитие, Законодателната комисия и ръководствата на другите постоянни комисии обсъдиха направените бележки и предложения.

Съдоклад от името на постоянните комисии по двата законопроекта ще направи председателят на Комисията по обществено-икономическото развитие др. Стоян Марков, на когото предоставям думата.

Стоян Марков: Уважаеми другарки и другари народни представители! Комисията по обществено-икономическото развитие на съвместно заседание със Законодателната комисия и ръководствата на останалите постоянни комисии обсъдиха законопроектите за единния план за социално-икономическото развитие и държавния бюджет на Народна република България за 1984 г., както и направените предложения от народните представители, работните групи и комисии.

Комисията по обществено-икономическото развитие счита, че представените проекти на плана и бюджета за 1984 г. са разработени добре. Темповете и пропорциите за развитието на страната през следващата година съответствуват на решенията на Дванадесетия конгрес на партията, на послед-

валите го пленуми на Централния комитет на Българската комунистическа партия и указанията на др. Тодор Живков, дадени на националните съвещания и в Министерския съвет при обсъждане на проектоплана за 1984 г. Считаме, че те създават добра основа за по-нататъшно ускорено обществено-икономическо развитие на страната, за изграждане на материално-техническата база на развитото социалистическо общество.

Основание за тези изводи ни дават и очакваните положителни резултати за първите три години на осмата петилетка. Нашата страна продължава да се развива със стабилни и възходящи темпове. Произведеният национален доход се очертава да нарасне така, както е утвърдено с единния план за осмата петилетка. Очаква се промишлената продукция да се увеличи средногодишно с 5,1 на сто, в това число машиностроителната и химическата — с 9 на сто, а селскостопанската продукция — с около 4 на сто.

Продължава последователното изпълнение на социалната политика на партията за повишаване жизненото равнище на народа.

Успешно се изпълняват и задачите за активното участие на нашата страна в международното разделение на труда и за задълбочаване на социалистическата икономическа интеграция.

Постигнатите успехи в развитието на нашата икономика са резултат на последователно провежданата партийна политика за интензификация на народното стопанство на основата на по-широко приложение на съвременна техника и модерни технологии, на автоматизация на производството, на по-широкото използване на резултатите от научно-техническата революция и челиния опит, на обновяване на производствата, както и на усъвършенстване на отрасловата структура на икономиката.

Наред с добрите постижения редица показатели, залегнали в директивите на Дванадесетия конгрес на БКП и в Закона за осмата петилетка, не се изпълняват.

Сравнително ниско е фондоотдаването. През 1983 г. на 100 лв. основни производствени фондове е предвидено националният доход да достигне 38,1 лв.

Няма да се достигне набелязаното намаление на материалните разходи в Министерството на енергетиката, Министерството на металургията и минералните ресурси и в Националния аграрно-промишлен съюз.

Въпреки положителните изменения, които настъпиха в строителството, очертава се изоставане в усвояването на капиталните вложения спрямо утвърдените планове за трите години на петилетката с около 950 млн. лв., от които 430 млн.

лв. основни производствени фондове. Не се изпълнява жилищната програма с 9400 жилища.

Услугите на населението нарастват с по-бавни темпове, отколкото са утвърдени на Русенското съвещание от 1980 г. Не е преодоляно несъответствието между ръста на покупателната способност на населението и ръста на стоковите фондове и услугите.

Предложените за обсъждане проектоплан и проектобюджет са изградени на основата на приетия от четвъртата сесия на Осмо Народно събрание Закон за единния план за осмата петилетка и в съответствие с изискванията на новия икономически подход и неговия механизъм. С тях се осигуряват условия и се създават предпоставки за преодоляване на допуснатите слабости. Отчетени са последиците от неблагоприятните природни условия през 1983 г., както и утежнената международна политическа и икономическа обстановка.

Националният доход ще се увеличи в сравнение с 1983 г. с 3,8 на сто, а обществената производителност на труда — с 4,0 на сто. Промислената продукция ще нарасне с 5,0 на сто, като с предимство ще се развиват структуроопределящите отрасли — машиностроенето и електрониката, химията, енергетиката, металургията. Планира се продукцията на селското стопанство да се увеличи с 3,1 на сто. Външният стокообмен ще се повиши с около 8,1 на сто.

Значителни средства се заделят за внедряване на съвременни технологии и модернизация на мощностите за производство на металорежещи машини, изчислителна техника и средства за автоматизация, малотонажната химия и фармацевцията, тежкото машиностроене, производството на изкуствени торове за селското стопанство, качествени метали и др. Осигурени са ресурси за комплексна автоматизация на производството и за повишаване качеството на продукцията. Ще продължи изпълнението на програмите за икономия на суровини, материали, горива и енергия.

С плана и бюджета за 1984 г. се създават подходящи условия и обстановка за по-нататъшно изпълнение на главната социално-икономическа задача на осмата петилетка — по-пълно задоволяване на непрекъснато нарастващите материални, духовни и социални потребности на трудещите се. Реалните доходи на човек от населението за четирите години на петилетката ще се увеличат с около 16 на сто. Стоките за потребление ще се увеличат над предвиденото с петилетния план с 400 млн. лв., а на битовите услуги — с 90 млн. лв.

Другарки и другари народни представители! Достойнство на представените проекти за план и бюджет са тяхната реалност и обвързаност. Това създава увереност, че те ще бъ-

дат успешно изпълнени. Направеният анализ показва, че в отраслите на народното стопанство съществуват възможности и резерви за тяхното преизпълнение. На някои от тях искам да спра вашето внимание

Въпреки че са взети мерки за ограничаване тенденцията за спадане на фондоотдаването, през 1984 г. се планира произведеният национален доход на 100 лв. основни производствени фондове да намалее на 37,7 лв. По наше мнение един от пътищата за задържането на този процес, особено за новоизграждащите се мощности, е да се произвежда продукцията с по-високи технико-икономически показатели, с по-висока потребителена стойност. Значителни резерви в това отношение има в машиностроенето.

Друг проблем е ефективното използване на материалните и енергийните ресурси. През следващата година балансите на черни и цветни метали, на горива, дървесина, памук и редица други суровини ще бъдат твърде напрегнати. Макар че са постигнати определени успехи, че за решаването на задачите по икономия на суровини и енергия са заделени значителни капитални вложения, все още недостатъчно добре се оползотворяват суровините, материалите и енергията. Предлагаме да се обърне внимание на една възможност, на един резерв за осигуряване на повече продукция със същото количество суровини и материали. Става дума за намаляване на материалните и енергийните разходи по пътя на обновяването на продукцията, като се ориентира производството към изделия, които са с по-добри експлоатационни характеристики. Значителни резерви в това отношение има в леката промишленост, битовото машиностроене, битовата химия и в други отрасли.

Особено значение сега за нас придобиват качеството и надеждността на произвежданата продукция. Провеждана през последните години инвестиционна политика и въвеждането на нова техника и технологии, на нови средства за измерване и контрол и автоматизация на производствените процеси представляват обективни предпоставки за положителни промени в областта на качеството.

Основна задача на стопанските ръководства, специалистите и трудовите колективи е широко да се използват възможностите на новата техника и технология, на автоматизираните производствени процеси. Нейното използване в най-голяма степен зависи от умението и квалификацията на кадрите. Министерството на народната просвета, Комитетът по труда и социалното дело, стопанските организации на по-широк фронт трябва да разгърнат работа по повишаване на професионалната квалификация на трудещите се.

Сериозен фактор за увеличаване на ефективността на производството е широкото използване на резултатите от

научно-техническата революция. Провежданата през последните години и заложена в проектоплана за 1984 г. селективна научно-техническа политика правилно е насочена към решаването на задачи, които имат стратегическо значение за нашето развитие: внедряването на съвременна техника и авангардни технологии, механизацията и автоматизацията на технологическите процеси и изграждането на комплексно автоматизирани производства. По наше мнение необходимо е да се повишат темповете на развитие на елементната база за електрониката и електротехниката, на електронноизчислителната техника, на роботиката, на малотонажната химия и фармацевтията, на модернизацията на мощности в леката и хранителната промишленост.

Другарки и другари народни представители! Като взеха под внимание тези констатации, както и съдържащите се в докладите на другарите Станиш Бонев и Белчо Белчев оценки и предложения, комисиите на Народното събрание имат няколко препоръки, които предлагаме да се вземат предвид при разпределението на плана и при подготовката на насрещните планове.

Считаме, че основна предпоставка за подобряване качеството на облеклото, обувките, детските и другите масови стоки е осигуряването на всички производители със съвременни модели, удовлетворяващи изискванията на широк кръг потребители. Това не може да се постигне, ако всяко производствено предприятие продължава с помощта на не особено компетентни „моделниери“ да налага собствените си вкусове на пазара. Както потвърдиха и проверките, това е една от главните причини за залежаване на немалки количества продукция, произведена от качествени материали. Налага се Министерството на леката промишленост да се превърне в център за разработване и утвърждаване на нови стоки и модели, за бързо пренасяне на чуждия опит и за оказване помощ за тяхното внедряване във всички предприятия независимо от ведомствената им подчиненост. Едновременно с това то трябва да стане разпространител на съвременни технологии за всички производители. Министерството следва също така да вземе мерки за модернизацията на апаратурните мощности, които имат решаващо значение за качеството на продукцията.

По наше мнение хранителната промишленост има възможност с наличните суровини значително да обогати асортимента на произвежданата продукция. Предлагаме част от предвидените инвестиции да се насочат към изграждането на малки мощности за нови стоки и продукти. Едновременно с това Министерството на леката промишленост, Министерството на химическата промишленост, Министерството на горите и горската промишленост и Министерството на вътреш-



ната търговия и услугите следва съществено да разширят асортимента на опаковките за хранително-вкусовата промишленост.

Министерството на вътрешната търговия и услугите да подобри дейността си по изучаване потребителското търсене и по-действено и непосредствено да влияе върху производителите. Следва да се усъвършенствува и спазва системата за защита интересите на потребителите. Особено внимание да се обърне върху качеството на продукцията, произвеждана в съпътстващите производства и в цеховете за ширпотреба. Да не се допускат отстъпки и компромиси за сметка на обществото и потребителите по отношение на качеството, разнообразието и асортимента на стоките.

Министерството на вътрешната търговия и услугите и народните съвети да вземат мерки за разширяване производството на стоки и услуги за населението. На предприятията на местната, държавната и кооперативната промишленост трябва да се окаже допълнителна помощ за осигуряването им с необходимата техника, като се използват и свободните машини и съоръжения от предприятията на републиканската промишленост, а Държавният комитет за планиране да потърси допълнително възможности за по-пълното им задоволяване с необходимите суровини и материали.

Министерството на машиностроенето и електрониката трябва да разшири асортимента и подобри качеството на произвежданите машини и съоръжения за хранително-вкусовата промишленост, за търговско обзавеждане, за туризма и услугите на населението. При необходимост да се обезпечат необходимите средства за закупуване на образци и лицензии.

Министерството на строителството и архитектурата, Столичният народен съвет, окръжните и общинските народни съвети трябва да осигурят изпълнението на решенията на петата сесия на Осмото Народно събрание по жилищното строителство и комплексното изграждане на жилищните райони. През 1984 г. могат да се построят повече жилища от планираните при по-пълно използване капацитета на домостроителните комбинати, строителните групи на предприятия и населението. Следва да се вземат мерки за решително подобряване на качеството, архитектурния вид и трайността на жилищата и да не се допуска след тяхното предаване с месеци да продължават грижите на новодошците за привеждането им в нормален вид.

Както вече бе отбелязано, министрите на строителството и архитектурата и на народната просвета и председателите на изпълнителните комитети на народните съвети трябва да вземат сериозни мерки за преодоляване на допуснатото през

изминалите три години изоставане в изграждането на детски заведения и на материалната база на образованието. Специално внимание следва да се отдели на тези обекти в столицата, много от които по вина на Столичния народен съвет и Министерството на строителството и архитектурата и досега нямат уточнени изпълнители.

Планът за 1984 г. осигурява добра финансова база за интензивно развитие на народното стопанство. Едновременно с това стопанските организации и трудовите колективи трябва да осигурят чрез насрещните планове по-нататъшно повишаване рентабилността на стопанската дейност, по-голяма печалба и на тази основа повече приходи за бюджета. Необходимо е да се приложат по-действени мерки за икономичното и ефективното използване на предвидените средства.

Министерството на строителството и архитектурата, отрасловите министерства и Комитетът за опазване на природната среда трябва да компенсират изоставането в строителството на обекти по опазване на околната среда. Предлагаме на Държавния комитет за планиране да разгледа допълнителните предложения на Комисията по опазване на природната среда и при целесъобразност да потърси възможности за тяхното реализиране през 1984 г.

Държавният комитет за планиране, съответните министерства и стопански организации трябва да осигурят решително подобряване управлението и организацията на материално-техническото снабдяване. Необходимо е да се подобри ритмичността на снабдяването на производствените предприятия със суровини, материали, горива и енергия по асортимент и качество, за да се осигури високо натоварване на производствените мощности и ритмично изпълнение на плана.

Постоянните комисии подкрепят исканията на Министерството на правосъдието и предлагат на правителството да потърси възможност за увеличаване числеността на персонала и средствата за подобряване техническата съоръженост на съдилищата.

В заключенията на постоянните комисии и в предложенията на народните представители се съдържат и други предложения по проектоплана и проектобюджета на отделни стопански организации и народни съвети. Те са предоставени на Държавния комитет за планиране, на Министерството на финансите и на съответните министерства и окръжни народни съвети.

По преценка на съответните органи предлагаме тези, които се считат за целесъобразни, да се включат в плана за 1984 г.

Другарки и другари народни представители! На осмата сесия на Народното събрание през м. декември миналата година в съдоклада на постоянните комисии по проектоплана и проектобюджета за 1983 г. бяха направени редица конкретни предложения. За по-голямата част от тях Министерският съвет, министерствата, стопанските организации и народните съвети своевременно предприеха необходимите мерки и към 31 юли т. г. информираха Народното събрание за тяхното изпълнение.

Към настоящите предложения съответните органи също следва да се отнесат с необходимото чувство на отговорност.

В заключение от името на Комисията по общественоекономическото развитие, на Законодателната комисия и на другите постоянни комисии ви предлагам да приемем и утвърдим предложените проектоплан и проектобюджет за 1984 г. Благодаря ви. *(Ръкопляскания)*

Председател Станко Тодоров: Обявявам 30 минути почивка.

(След почивката)

Председателстващ Милена Стамболийска: Уважаеми народни представители, продължаваме с разисквания по законопроектите за плана и държавния бюджет.

Има думата за изказване народният представител Васил Цанов.

Васил Цанов: Уважаеми другарки и другари народни представители! Настоящата сесия на Народното събрание има особено важно значение. Внесени са за обсъждане и приемане проектите на единния план за социално-икономическото развитие на страната и на държавния бюджет за 1984 г. — четвъртата и решаващата година за изпълнение на плана за осмата петилетка.

През изминалите три години въпреки усложнената международна политическа и икономическа обстановка, въпреки значителните загуби, които понесе селското ни стопанство, нашата икономика се развива динамично и стабилно. Очаква се националният доход да нарасне средногодишно с 4,6 на сто, обществената производителност с 3,9 на сто, обемът на промишлената продукция с 5 на сто и на селскостопанската — с около 3,5 на сто.

Основните фондове на народното стопанство през първите три години на петилетката се увеличиха от 77 млрд. лв. през 1980 г. на 94,5 млрд. лв. през 1983 г. Това е огромен потенциал за страната.

Създадох се условия за нарастване на реалните доходи и повишаване покупателната способност на населението.

Тези успехи са резултат на огромната политическа и организаторска работа на партията, на Българския земеделски народен съюз, на обществените организации и Комсомола, на самоотвержения труд на работническата класа, на селскостопанските труженици и на нашата интелигенция.

Те по безспорен начин потвърждават жизнената сила на априлската политика на Българската комунистическа партия и правилността на постановките и решенията на Дванадесетия конгрес.

Сега, когато обсъждаме плана за нашето развитие през следващата година, не можем да не отбележим огромния принос на генералния секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия Тодор Живков, направен в неговите теоретични разработки и практически подходи след конгреса и особено в забележителната му реч на Варненското съвещание. С присъщата му прозорливост и новаторски подход той разглежда всестранно проблемите на нашето развитие и посочва пътищата за тяхното решаване.

Без да правя цялостна характеристика на проектоплана и бюджета, искам да отбележа, че те осигуряват необходимите условия за по-нататъшно реализиране курса на Дванадесетия конгрес на партията за повсеместна интензификация на народното стопанство, за по-пълно и комплексно задоволяване на материалните и духовните потребности на трудещите се.

В съответствие с това правилно се предвижда националният доход да нарасне с 3,8 на сто, като целият прираст се реализира от повишаването на обществената производителност на труда.

С проектоплана се поставя задачата, както чухте, съвкупната печалба да се увеличи с около 11 на сто, което е съществена крачка към повишаване ефективността на общественото производство.

Осигуряването на устойчиви темпове на икономически растеж през 1984 г. е свързано и с по-нататъшното усъвършенстване структурата на народното стопанство. Предвидено е това да стане чрез последователно развитие на материално-техническата база, задълбочаване на концентрацията, специализацията и ешелонирането на производството.

Сравнително високи темпове на нарастване на производството се предвиждат в отраслите на промишлеността.

С изпреварващи темпове ще се развиват основните отрасли и подотрасли на промишлеността: енергетиката, химическата промишленост, машиностроенето и електрониката и особено някои структуроопределящи производства в тях.

В областта на машиностроенето и електрониката с плана се дава предимство на онези производства, които създават необходимите предпоставки за техническо превъоръжаване на народното стопанство.

С проекта се предвижда и по-нататъшно нарастване на селскостопанската продукция и на тази основа увеличаване производството на хранителни продукти и повишаване на тяхното качество.

В областта на строителството ще продължат мерките за повишаване степента на индустриализация чрез използване на готови строителни конструкции и елементи и повишаване механизацията на довършителните работи.

През последните години се полагат усилия за намаляване дела на незавършеното строителство в обема на капиталните вложения. Това се предвижда и с проектоплана за 1984 г. Въпреки всичко незавършеното строителство продължава да заема висок относителен дял. Министерствата, другите ведомства, окръжните народни съвети и стопанските организации-инвеститори, както и строителите трябва да положат особени грижи за разкриване на допълнителни резерви в концентрацията на капиталните вложения и намаляване на незавършеното строителство.

Предвиденото развитие на транспорта съответствува на потребностите на отраслите на народното стопанство и на населението от товарни и пътнически превози. Необходимо е обаче с предимство да продължи да се развива железопътният транспорт, като успешно се осъществява и неговата модернизация. В същото време трябва да се доведе докрай преструктурирането на товарите от автомобилния към железопътния транспорт.

Заделят се значителни средства с цел още с плана да се създадат условия интензификацията на народното стопанство да се осъществява чрез широкото внедряване на съвременните научно-технически постижения и челния опит.

Главното сега е решително да се подобри организацията на внедряването на научно-техническите постижения, като се вземат икономически мерки и се прилагат силни стимули и санкции за по-тясно обвързване на науката с производството.

В проекта се предвижда по-нататъшно интензивно развитие на външноикономическите връзки и разширяване участието на нашата страна в международното разделение на труда. Осигурява се необходимото валутно балансиране както чрез увеличаване износа на нови и ефективни стоки, така и чрез пестеливо използване на валутата за внос. Независимо от това международната обстановка и задачите, които си поставяме, налагат да се разкрият допълнителни резерви за подобряване валутните баланси на страната, като се про-

ведат мероприятия за увеличаване ресурсите и усъвършенствуване структурата на износа, повишаване качеството на продукцията и други. В това отношение особено важно е да се даде по-голяма свобода и създадат възможности на стопанските организации за маневриране в структурата, асортимента и направлението на изнасяната продукция с оглед увеличаване на валутните постъпления и повишаване ефективността на износа.

С предлагания проект на държавния бюджет на страната се осигуряват необходимите финансови ресурси за изпълнение на задачите по единния план за социално-икономическото развитие.

Характерна особеност на нашия бюджет е, че основните приходи се предвижда да постъпят от стопанските и другите социалистически организации, а участието на данъците и таксите от населението имат минимално значение.

Финансовите ресурси от бюджета се насочват главно за комплексно задоволяване на материалните, духовните и социалните потребности на населението, а така също и за решаване на някои важни проблеми на интензификацията на материалното производство.

Като взе предвид всичко това, парламентарната група на Българската комунистическа партия счита, че проектопланът и проектобюджетът са разработени в съответствие с решенията на конгреса, със Закона за единния план за социално-икономическото развитие на страната през осмата петилетка и постановките на др. Тодор Живков в неговите доклади и речи след конгреса.

Те бяха задълбочено обсъдени в Политбюро на Централния комитет на Българската комунистическа партия и Министерския съвет. По този въпрос вчера се проведе и пленум на Централния комитет на партията. Особено внимание бе отделено на няколко проблема, които имат решаващо значение за нашето по-нататъшно развитие.

Позволете ми да се спра накратко на някои от тях.

Първият въпрос се отнася до практическото изпълнение на задачата за повишаване качеството на продукцията.

Както е известно, на Декемврийския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия през 1982 г. и на Варненското съвещание др. Тодор Живков определи повишаването на качеството на продукцията като ключов проблем за изграждането на развитото социалистическо общество в нашата страна. Напълно правилно сега с проектоплана за 1984 г. с предимство се заделят необходимите ресурси за повишаване качеството на продукцията за вътрешния и международния пазар. Но това е само началото.

Действително ние трябва да превърнем 1984 г. в преломна в борбата за повишаване качеството на продукцията. От това, как ще решаваме тази задача, в голяма степен ще зависи изпълнението на решенията на Дванадесетия конгрес. Още отсега трябва да се вземат практически мерки, за да могат трудовите колективи да постигнат определени резултати до Националната партийна конференция.

Необходимо е стопанските организации, научните институти и инженерно-внедрителските звена, предприятията и трудовите колективи да поставят проблема за качеството на продукцията в центъра на своето внимание при съставянето и изпълнението на насрещните планове. Към решаването на тази задача трябва да се подходи комплексно, по цялата верига на възпроизводствения процес — от научната разработка до реализацията на продукцията. Особено внимание трябва да се отдели на широкото внедряване на съвременните научно-технически постижения, на повишаването на професионално-техническата подготовка и квалификацията на кадрите, на решителното подобряване на производствената и технологичната дисциплина. Необходимо е да се засили контролът върху качеството на продукцията и се разшири приложението на икономическите лостове за въздействие.

Вторият въпрос е свързан с изпълнението на задачата, поставена от Октомврийското национално съвещание през 1981 г. за рязко намаляване разхода на суровини, материали, горива и енергия.

Ефективното използване на суровините, материалите и енергийните ресурси има голямо значение за по-нататъшното интензивно развитие на икономиката. Поради това с проектоплана се предвижда значително намаляване на материалните разходи. Изпълнението и преизпълнението на тази задача обаче изисква с предимство да се внедряват ресурсоикономични технологии и технологии, които осигуряват комплексно, дълбочинно и безотпадно използване на суровините. Системата на материално-техническото снабдяване трябва да се приведе в съответствие с този подход. Следва да се повиши ролята на икономическите стимули и санкции за ефективното използване на материалните ресурси.

Третата задача е да се извърши поврат в подхода при използването на създадената огромна материално-техническа база в народното стопанство.

Тази задача с пределна яснота беше поставена от др. Тодор Живков на съвместното заседание на Министерския съвет и Бюрото на Централния съвет на Българските професионални съюзи по проектоплана за 1984 г. Става дума преди всичко за преодоляване на очерталата се през последните години тенденция на намаляване на фондоотдаването и

известно задържане в растежа на обществената производителност на труда. Решаването на този проблем трябва да стане главно чрез пълно натоварване на съществуващите и бързо усвояване на новите производствени мощности, ускоряване обръщаемостта на оборотните средства, широко внедряване на комплексната автоматизация и механизация и рязко съкращаване на ръчния труд.

И на четвърто място, през 1984 г. трябва значително да се увеличи производството на стоки и услуги за населението и да се подобри комплексното обслужване на трудещите се.

През последните години Централният комитет на партията и правителството вземат практически мерки в това отношение. Ето защо с плана се предвижда с бързи темпове да нараснат стоковите фондове и обемът на услугите. Тяхното развитие обаче по отношение на качеството, структурата и обхвата все още значително изостава от съвременните потребности на хората. Този въпрос е в ръцете на министерствата, на другите ведомства, на стопанските организации, на окръжните народни съвети и ръководствата на селищните системи.

Досегашният опит на някои окръзи и селищни системи показва, че един от пътищата за подобряване услугите на населението е обединяването на усилията и средствата на аграрно-промишлените комплекси, на потребителните кооперации и другите организации и предприятия и изграждане на съдружения за услуги под ръководството на общинските народни съвети.

Необходими са чувствителни подобрения и в търговското, здравното, транспортното и административното обслужване на населението. Това са все резерви, които се отнасят до грижите на партията за човека, за комплексното задоволяване потребностите на нашия народ.

Позволете ми накратко да спра вашето внимание по някои въпроси на развитието и на селското стопанство през следващата година.

В съответствие с решенията на Дванадесетия конгрес на партията главното, стратегическо направление в този важен отрасъл и занапред ще бъде зърнопроизводството и на тази база преимуществено увеличаване на продукцията от животновъдството. На основата на ускорената интензификация производството на зърно се предвижда през 1984 г. да нарасне в сравнение със средногодишното производство 1981 — 1983 г. с 11,3 на сто; на месото със 7,9 на сто и на млякото със 7,1 на сто.

Главното сега е на базата на ускорената интензификация да се осигури стабилно и устойчиво развитие на отрасъла,

да се създадат условия за намаляване на неговата зависимост от капризите на природата.

Ето защо Политбюро на Централния комитет на партията прие специално решение за изграждане през тази и следващата петилетка на нови 5 млн. дка поливни площи. Трябва да отбележа, че с проектоплана за 1984 г. се прави първата крачка за изпълнението на тази задача, като през първия етап се предвижда преди всичко ускорена реконструкция и модернизация на наличния хидромелиоративен фонд. С това се създават необходимите материално-технически предпоставки за получаване още през 1984 г. по 1000 кг зърно от декар от наличните 2 млн. дка поливни площи, които ще се заемат с царевичата.

Още през следващата година трябва да се задълбочи и разшири конкретното прилагане на агроекологичния подход в системата на земеделието. На тази основа трябва да се развият по-нататък специализацията и концентрацията на селскостопанското производство, прилагането на нови технологии, обновяването на техниката и т. н.

Голям резерв за изпълнението на плана в селското стопанство през следващата година е по-нататъшното развитие на личното и помощното стопанство и неговото утвърждаване като естествено продължение на общественото стопанство.

Другарки и другари народни представители! Проектите на държавния план и бюджета, които сега обсъжда Народното събрание, не изчерпват огромните възможности и резерви на народното стопанство. Това изисква с насрещните планове трудовите колективи да положат всички усилия за пълното разкриване на наличните резерви с оглед да се преодолее допуснатото неизпълнение, да се компенсират щетите от неблагоприятните природни условия през 1983 г. и да се постигнат основните показатели, утвърдени с тезисите на конгреса.

Насрещните планове трябва да се разработват изцяло на основата на новия икономически подход и неговия механизъм. Натрупаният досега опит в челните аграрно-промишлени комплекси, в комбинатите и заводите недвусмислено доказва, че най-големият резерв за увеличаването на производството и повишаването на неговата ефективност е по-нататъшното усъвършенстване на социалистическата организация на труда и преди всичко широкото изграждане на новата бригадна организация.

В същото време трябва да се вземат решителни мерки срещу всякакви опити на посегателства върху разкритите резерви от трудовите колективи както в процеса на съставянето на насрещните планове, така и при тяхното изпълнение.

Главната задача сега, след приемането на плана и бюджета, е под ръководството на Българската комунистическа партия с активното участие на Българския земеделски народен съюз, Българските професионални съюзи, Отечествения фронт и Димитровския комсомол да се мобилизират усилията и знанията, творчеството и инициативата на работническата класа, на селскостопанските труженици, на ръководните кадри и специалистите за разработване на високоэффективни насрещни планове и своевременно организиране на тяхното изпълнение.

Другарки и другари! Парламентарната група на Българската комунистическа партия, като взе предвид, че предлаганите законопроекти за единния план за социално-икономическото развитие на страната и за държавния бюджет за 1984 г. са разработени в съответствие със задачите по петилетния план и изискванията на Дванадесетия конгрес на партията, одобрява двата законопроекта и предлага Народното събрание да ги приеме.

Накрая искам да изразя увереността на членовете на парламентарната група на Българската комунистическа партия, че с приемането и изпълнението на Закона за единния план за социално-икономическото развитие на Народна република България и на държавния бюджет за 1984 г. ще се достигнат нови върхове в материалното и духовното израстване на нашия народ, ще се разкрият нови възможности и перспективи в социалистическото развитие на Народна република България. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Милена Стамболийска: Има думата за изказване народният представител Янко Марков — министър на горите и горската промишленост.

Янко Марков: Уважаеми другарки и другари народни представители! Десетата сесия на Осмо Народно събрание обсъжда изключително важни законопроекти с огромно политическо и стопанско значение — единния план за социално-икономическото развитие на страната за 1984 г. и бюджета за същата година. В тях са възплетени решенията на Дванадесетия конгрес на Българската комунистическа партия и новите задачи, произтичащи от теоретичните разработки и практическите подходи на др. Тодор Живков след конгреса. Те чертаят нов размах в развитието на страната за изпълнение на осмата петилетка.

Въпреки редица обективни трудности — неблагоприятни природни условия, усложнена международна обстановка и други, равностметката за трите години на петилетката сочи сравнително високи устойчиви темпове в икономическото развитие на страната. Успешно се изпълнява и Декемврий-

ската програма на партията за повишаване жизненото равнище на нашия народ. Тази категорична линия на възход и стабилитет, научно обоснована в името на човека, плод на априлския реализъм и творчество, е ярко трасирана и в двата документа, които днес разглеждаме. Тяхното реализиране ще осигури по-нататъшно повишаване материалното благосъстояние на нашия народ. Ще нараснат реалните доходи на трудовите хора. За това убедително говори главният източник на материалното благополучие — работната заплата, чийто средномесечен размер за годината ще достигне 207 лв. На пазара ще бъдат предоставени повече и по-качествени стоки, на населението ще се предложат повече и по-добри услуги.

Основното в достойнствата на предложените проекти са темповете и разчетите в развитието на икономиката, които непременно ще осигурят по-нататъшна повсеместна интензификация на народното стопанство и духовно усъвършенстване на нашия народ. Националният доход като основен показател за напредъка на страната за четирите години ще достигне предвидения ръст за петилетката. С новите проекти са потърсени реални пътища за по-пълно използване на материално-техническата база и суровинно-енергийните ресурси, за подобяване на фондоотдаването, повишаване качеството на продукцията и преди всичко за ускорен ръст на производителността на труда, чиито темпове засега не удовлетворяват. Идущата година обществената производителност на труда ще нарасне с 5,5 на сто в сравнение с 1983 г., като ще осигури целия прираст на националния доход. Предвижда се реално обвързване и ефективно използване на материалните, трудовите и финансовите ресурси на страната. Разработките и пропорциите за техническо превъоръжаване на народното стопанство, за комплексна механизация и автоматизация на производството, за продукция с по-високи качества, чието значение добре знаем както за вътрешния пазар, така и решаващата им роля за участието на държавата на международния пазар, са в пълно съответствие с решенията на Дванадесетия конгрес на партията.

На базата на задълбочаващата се интеграция със социалистическите страни и преди всичко на нерушимото единство, всестранно сътрудничество и сближаване със Съветския съюз, на основата на мултипликационния подход и новия икономически механизъм и през следващата година с предимство ще се развиват онези основни стратегически отрасли в народното стопанство, които имат решаващо значение за развитието на икономиката.

Другарки и другари народни представители! Накратко ще спра вашето внимание върху селското стопанство. Всички добре разбираме неговите сложни задачи, решаващото

му значение за изхранването и обличането на нашия народ. Много са преимуществата на социалистическото селско стопанство. Върху тях няма да се спирам. Ще подчертая само, че въпреки специфичните трудности нашето селско стопанство се развива в пълно единство с високите темпове на икономиката. Следващата година се предвижда селскостопанската продукция да се увеличи с 4,1 на сто в сравнение с 1983 г. Предвид неудовлетворяващите темпове на някои подотрасли в плана се сочат конкретни пътища и средства за по-динамично развитие, за увеличаване на добивите и качеството на продукцията. За увеличаване производството на зърно, което ще реши и фуражния проблем, основателно се предвижда да се разширят поливните площи, особено за отглеждане на царевичата. В структурата на капиталните вложения са заложени ресурси за реконструкция, за изграждане на нови системи и доставка на поливна техника.

Последните години безусловно потвърдиха политиката на самозадоволяването на селищните системи, мястото и ролята на личното стопанство както за отделните стопани, така и за предоставяне повече продукция на пазара.

Ще спра вниманието ви и върху някои проблеми на горското стопанство и горската промишленост. Сто и двадесетте хиляди трудови хора в системата на Националния горско-промишлен комплекс отдават сили и знания, за да създадат и отгледат нови високопродуктивни гори, с ярки социално-защитни и други полезни функции. Всяка година горските работници добиват и преработват милиони кубически метри дървесина, предоставят на населението повече и по-качествени мебели, задоволяват целулозно-харттиената промишленост, строителството, мините и други отрасли с тази изключително ценна, силно дефицитна не само у нас, а в целия свят стратегическа суровина. Въпреки трудностите — поради тежкия физически труд в производствените процеси, недостиг на дървесна суровина и др., през трите години на петилетката работниците и специалистите осигуриха интензивно развитие на горското стопанство и горската промишленост. В резултат на всеотдайния им труд и политиката на Българската комунистическа партия за увеличаване на горското богатство през годините на социалистическото строителство и особено след Априлския пленум на партията са постигнати видими успехи в този отрасъл. На научна основа бяха устроени всички горски комплекси. С това се създаде реална основа за рентабилно горско стопанство. Приложиха се съвременни методи за залесяване и борбата с ерозията предимно във водосборите на язовирите и други застрашени обекти. Плод на дългогодишен труд на специалисти и научни работници е Националната дългосрочна програма за борба с ерозията в селскостопанския и горския фонд. За

увеличаване продуктивността на горите в широк мащаб нискоствелените гори се превръщат във високоствелени насаждения. Повишиха се грижите за опазване на горите от вредители и болести, от незаконна сеч, строителство и други злосторни посегателства върху горския фонд.

Значително се разшириха площите на защитените природни обекти — резервати, народни паркове, вододейни зони и други гори със специално предназначение. По броя на биосферните резервати Народна република България е на едно от първите места в света, а наскоро ЮНЕСКО включи в списъка на световния фонд на природното наследство Националния парк „Пирин“ и биосферния резерват „Сребърна“. В изпълнение решенията на Дванадесетия партиен конгрес по-успешно се използват горските комплекси за отглеждане на животни, добив на билки, горски плодове и др.

Използването от нашите гори е нормализирано. За това решително допринесе и съвместният дърводобив в Коми — АССР.

Новите закони за ловното и рибното стопанство, които Народното събрание прие през м. октомври м. г., създават реални предпоставки за интензивно развитие на тези важни отрасли, за подобряване отдиha и възпитанието на трудовете хора.

В резултат на интензификацията на производството и ускоряване на техническия прогрес значителни успехи завоюва и горската промишленост, по-определено в ефективното преработване на дървесината, асортимента на мебелите, хартията и опаковките.

Данните сочат, че дървесните запаси се увеличават. Но това натрупване е главно в младите класове на възраст до 50—60 години. Тревожно е състоянието на зрелите иглолистни запаси. При едно нормално горско стопанство те трябва да заемат 16 на сто от запаса, а сега те са едва 4 на сто. В широколистните гори положението е по-добро.

В горското стопанство не достигат специализирана техника, транспортни средства, горски пътища. Темпът на внедряване на високопроизводителни технологии не удовлетворява. Незадоволителни са мерките за отглеждане на младите иглолистни насаждения. А тук са необходими по-мощни мероприятия и съвременни технологии, за да отгледаме качествен дървостой с повишени защитни функции. Интензивните мероприятия в младите гори биха осигурили и допълнителни количества дървесина за сметка на зрелите дървостой. Такава дървесина е надежден резерв не само за целулозно-хартиената промишленост, чиито потребности растат, но изобщо за уравновесяване дървесния баланс на страната. Но и тук трябва специализирани машини, някои дори по второ направление. Необходими са повече инвести-

ции и грижи за изпълнение на програмата за борба с ерозията, за разширяване на мрежата от горски пътища, доставка на нова и подмяна на старата техника. Тревожи ни нарастващият брой на козите в горския фонд.

Не всичко сме направили за увеличаване продуктивността на горите, особено на иглолистните. Световната пък и нашата практика налагат по-интензивно участие на бързо растящите дървесни видове в залесяването. Възможностите на горската селекция са по-широки. Повече грижи са необходими за подбора на посадъчния материал — качеството на семената, елитни фиданки от проверени селекционни форми, най-перспективните горско-дървесни видове и др.

Дървесината е основна суровина в нашата система. Пред нас са проблемите за нейното ефективно използване, в което решаващ дял се пада на качеството на промишлената продукция. Разбира се, и в тази област имаме завоевания. Делът на промишлената преработка на дървесината достигна 81,4 на сто. Увеличи се дървесината за химична и друга дълбочинна преработка. По-рационалното оползотворяване на отпадъците и вторичната хартия — една от най-достъпните и евтини суровини, е значителен резерв за пестене на дървесината. Само в целулозно-хартиената промишленост годишно преработваме близо 500 хил. м³ технологически отпадък и около 150—180 хил. т стара хартия. Така икономисваме хиляди кубически метри ценна дървесина. Нарасна и производството на дървесни плочи, разшири се използването им вместо масивна дървесина.

Въпреки че разчетените показатели за качеството на продукцията и икономията на дървесина се изпълняват, определено считаме, че тези проблеми стоят пред нас с цялата своя тежест. Значителна част от нашата продукция се произвежда с преразход на материали и енергия в сравнение с продукцията на водещите в това отношение страни. За радикално решаване на тези проблеми сме предприели конкретни мерки, особено за качеството и асортимента на мебелите и дограмата и за някои асортименти на целулозно-хартиената промишленост. Тук все по-енергично търсим помощта на инженерно-внедрителските организации към стопанските обединения. Общо взето, те внасят своя дял в решаването на тези проблеми.

В горската промишленост има и други остри проблеми. Главно поради остаряла техника и технологии дървообработващата промишленост не се развива с необходимите темпове, а това забавя динамичното развитие на мебелната промишленост. Преобладаващата част от цеховете за дървесни плочи са съоръжени с техника от 20 — 25 години. Все още нашата машиностроителна промишленост не ни предоставя оборудване за ускорено внедряване на нови авангардни тех-

нологии. Някои наши производства, особено в мебелната промишленост, са силно зависими от кооперираните доставки, имам предвид обкова, тапицерските платове и други, които в решаваща степен влияят върху нивото и качеството на мебелното производство.

Другарки и другари! Преди няколко дни нашият народ отдаде заслужена почит към ония, които, въодушевени от великите идеи за социална правда, за работническо-селска власт, изгоряха в пламъците на първото антифашистко въстание през Септември 1923 г. Една героична страница от историята на нашия народ, която винаги ще ни внушава историческата необходимост от единодействие на комунисти и сдружени земеделци, от гранитно единство на нашия народ! Сега, когато обсъждаме единния план за социално-икономическото развитие и бюджета за 1984 г., изниква главният въпрос — тяхното претворяване в дела. Мъдрата политика на Българската комунистическа партия, традициите на нашето население, неговото пословично трудолюбие са главна гаранция, че 1984 г. ще бъде година на нов стабилитет в развитието на страната, във възхода на родината, в благоденствието на народа.

В този смисъл дял и място в тази битка има всеки трудов човек. Априлската политика на Българската комунистическа партия разкрива богати възможности за широка изява на талантите на нашата нация, на трудолюбието и дръзовеността на нашия народ. Тези качества ще намерят ярка изява в насрещните планове на колективите за 1984 г., които сега се обсъждат. В светлината на постановките за собственика и стопанина на социалистическата собственост трябва да подобрим социалистическата организация на труда във всичките нейни звена, решително да затегнем дисциплината във всички нейни разновидности. „Дисциплина за всички — от министъра до работника“, както казва др. Тодор Живков — това засега е решаващо за претворяване в дела на плана за идущата година.

В реализирането на динамичните предначертания на програмите за 1984 г. най-дейно ще участвуват и сдружените земеделци от Българския земеделски народен съюз. Много факти говорят в подкрепа на извода за тяхната активна работа на преден пост в изграждането на развитото социалистическо общество, за икономическата мощ на родината. Много сдружени земеделци са знатни механизатори и животновъди, изтъкнати челници и рационализатори. И тази година те предадоха от личните стопанства 22 на сто от изкупената продукция. Въдъхновени от априлската линия на партията, и през следващата година те ще разгърнат с нов размах сили и знания за изпълнение и преизпълнение на

единния план за социално-икономическото развитие на страната.

В бойно единство и единодействие със своите братя по съдба и борба—българските комунисти, с целия наш народ сдружените земеделци ще претворят в дела насрещните си планове за годината в името на добруването на нашия народ, в името на неговото светло бъдеще, в името на мира!

Парламентарната група на Българския земеделски народен съюз напълно одобрява изложените проекти за единния план за социално-икономическото развитие и за бюджета на страната за 1984 г. и ще гласува за тяхното приемане.

Благодаря. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Милена Стамболийска: Има думата за изказване народният представител Румен Сербезов, министър на леката промишленост.

Румен Сербезов: Уважаеми другарки и другари народни представители! Министерството на леката промишленост взе участие в подготовката на плана и бюджета за 1984 г. и подкрепя предложените законопроекти. Проектите създават условия за изпълнение на плана за осмата петилетка, за по-нататъшно реализиране на Декемврийската програма. Те са разработени в съответствие с решенията на Дванадесетия конгрес на партията и последвалите го теоретични постановки и практически подходи, развити от др. Тодор Живков, с указанията му на Русенското и Варненското съвещание.

И ние с удовлетворение отбелязваме, че държавните планови задачи за следващата година бяха уточнени още в началото на м. август, което дава възможност на стопанските организации и трудовите колективи спокойно и задълбочено да разработят, обсъдят и приемат насрещните планове.

Извършена е голяма и всеобхватна работа от Националната планова комисия, Държавния комитет за планиране, Министерството на финансите и другите органи за своевременно разработване, координиране и балансиране на проектите за план и бюджет през 1984 г.

Предложените на Народното събрание проекти осигуряват условия за по-нататъшно развитие и на леката промишленост, на производството на промишлени стоки за лично потребление, за още по-голяма стабилност, спокойствие и изобилие за българския пазар.

Предвижда се обемът на промишлената продукция в отраслите на леката промишленост да се увеличи 104 на сто. Нарастват значително основни за нашия народ производства — памучни, вълнени, копринени платове, трикотажни, шевни и обувни изделия, керамика и фаянс, домакинско стъкло и др.

Интензивното развитие на леката промишленост се вижда и в качествените показатели на плана. Съвкупната печалба ще достигне 1 млрд. лв. и ще нарасне 119 на сто. Данъкът върху оборота ще достигне 116 на сто, а чистата продукция 112 на сто. Увеличението на основните обемни и качествени показатели на производството ще се реализира при намалена численост на персонала, което означава значително нарастване на обществената производителност на труда.

Капиталните вложения в леката промишленост ще достигнат 102,4 на сто, като основната им част е насочена за машини и съоръжения, за модернизация.

Повишава се ролята на техническия прогрес. Ще се внедри производството на нови прежди и текстилни изделия, на плетени подови покрития, нова организация и технология за кроялния процес на трикотажни облекла, централизирано електронно разкрояване на костюми и шлифери, на нови технологии за обработка на кожи, обувки, ходила и др.

Другарки и другари! С държавния план не могат да бъдат решени всички въпроси на производството. Планът гарантира само главните пропорции и баланси на нашата икономика, осигурява ѝ стабилност в сегашната силно влошена международна конюнктура.

Ние знаем, че имаме зад себе си мощния гръб на държавата-собственик, но разбираме също, че не бива да чакаме „отгоре“ да се решат всички въпроси и да отлагаме до следващия план реагирането на всекидневно възникващите нови пазарни изисквания и потребности. За бързо решаване на тези задачи ние следва още по-активно да мобилизираме усилията на всички звена на производствения процес и чрез насрещните планове да разкриваме повече вътрешни резерви.

Резултатите от трите години на петилетката показват, че резерви съществуват. През периода 1981—1983 г. средните планирани ръстове на леката промишленост бяха 1—2 на сто, а са достигнати реални ежегодни ръстове 4—5 на сто. На българския народ бяха предоставени значителни надпланови количества стоки за лично потребление, разнообрази се асортиментът, утвърди се тенденцията на пазарна стабилност и спокойствие.

Неотдавна др. Тодор Живков във Варна формулира и постави пред производството нови задачи и изисквания за качествени изделия с високи потребителни стойности. Ние поемаме с пълно разбиране тази стратегическа задача за високо качество, която става съдбоносен въпрос за българската икономика.

Критиката на др. Тодор Живков за лошото качество на редица производства се отнася в най-голяма степен и за изделията на леката промишленост: кожи, обувки, облекла и

др. Все още обаче ние, от Министерството на леката промишленост, не можем да докладваме за осъществен решителен завој към производството на висококачествени стоки.

Държавата е обезпечила леката промишленост със съвременна материално-техническа база, със суровини, с работна сила. Обезпечени са трите фактора при входа на производствения процес, а за съжаление все още на изхода излизат изделия, които не са на равнището на световния пазар. Нещо повече — допускаме да бъдат произведени и експедирани в чужбина стоки, които основателно се рекламират.

Явно субективните причини, слабости и грешки са решаващи и са у нас, в начина, по който организираме и управляваме технологичните процеси, контролираме изпълнението на производствените задачи и качеството.

Животът ни поднася и проблеми, противоречия, конфликти — обективни, породени от високото равнище, което достигна нашата икономика, от новите потребности на нашия народ.

Така например плановото стопанство и ефективността на производството изискват пълно натоварване на съществуващите мощности, максимални количествени резултати. От друга страна, леката промишленост, която произвежда стоки за лично потребление, е краен ешелон на производството, тя е пазарна промишленост и следва бързо и гъвкаво да реагира и на вътрешния, и на външния пазар, на техните сезонни изменения или модни тенденции. А за това са необходими резервни, свободни мощности. Все по-малко са чуждестранните клиенти, които са склонни да се съобразяват с нашите планови периоди, цикли и графици на производството. Има много случаи, когато губим поръчки, защото не можем да реагираме навреме.

Резервни мощности са необходими за нововъзникващи поръчки, за експериментирание на технологични новости и научни разработки, за изпълнение на опитни серии.

По указание на др. Тодор Живков в правителството се търсят пътища и възможности за решаване на този проблем.

Едната възможност е наличието у нас на развита местна и кооперативна промишленост. Близко половината от облеклото в България се произвежда в местната и кооперативната промишленост. Нейните мощности са голям резерв за технологично и производствено интегриране с републиканската, държавната индустрия. А това ще създаде възможности за сътрудничество и в творческия процес, в дизайна, в моделиране, които правилно посочи др. Стоян Марков.

Друга възможност е да осигурим по-добро натоварване на съществуващите производствени мощности. В големите градове ние трудно намираме работна сила дори и за една

работна смяна. Напоследък в световната практика се появяха нови решения за гъвкави системи на работно време — плаващи, пулсиращи, въртящи се работни смени. В някои държави вече 25—30 на сто от предприятията работят с плаващо работно време, което им осигурява по-добро използване на производствените мощности и работната ръка. В тази насока и ние търсим нови решения.

Правителството подготвя нови нормативни документи, които ще насочат производствения процес към качеството на изделията, ще заинтересуват изпълнителите към прецизно и точно спазване на технологичните изисквания, а не само към изпълнение и преизпълнение на количествените норми.

Необходимост и закономерност на плановото стопанство е ефективното използване на суровините и ликвидиране на свръхнормативните запаси. От друга страна, важно изискване към пазарната промишленост е да разполага с нормален технологичен резерв от суровини и материали, за да реагира на непланирани пазарни изменения. Практиката ни налага понякога да влагаме неподходящи, но налични суровини, за да не спрат заводите, и с това оскъпяваме производството.

Ние търсим възможности за допълнително снабдяване със суровини — местни и вносни, заменяме дефицитни суровини с други, внедряваме нови, по-съвършени и ефективни разработки. Със съдействието на Държавния комитет за планиране и Държавния комитет за наука и технически прогрес вече сме решили някои въпроси по използване на вторичните суровини. Във Вълненотекстилният комбинат в Габрово работи най-модерна технологична линия за платове от вълнени отпадъци. В Казичене тази година бе пусната съвременна технологична линия за прежди от памучни отпадъци. Предстои пускането на нови линии и технологии за преработка на отпадъци от изкуствени тъкани, кожи и други.

Съвместно с Държавния комитет за планиране търсим решение на суровинния проблем и в друга насока — реструктуриране на асортимента и предоставяне на по-големи възможности за производствените стопански организации да реагират на пазарните изисквания. На нашия пазар днес вече има изобилие от класически тъкани, а се търсят все повече плетени изделия, достигнато е свръхпроизводство от 6 милиона чифта гумени цървули, а голямо е търсенето на текстилни обувки, т. е. при наличие на резервни производствени мощности с наличните суровини ще можем да произведем по-бързо исканите на пазара стоки. Освобождаването на производствените организации от някои планови натурги задължава активно да изучават пазара и да произвеж-

дат от наличните суровини търсени стоки, да запълват белите петна в асортиментната структура, да възбуждат нови непланирани потребности.

Тези и някои други решения ще ни създадат възможност в близките години да осигурим оптимални технологични запаси от суровини за леката промишленост.

Друг проблем е системата на договаряне между производител и търговец. Досега все още договаряме един-два пъти годишно. Това е изгодно за производителя, тъй като обезпечава производството предварително за една година напред. Но ние, производителите, ще изостанем от живота, ако не налагаме тенденцията към многократно, перманентно договаряне, което да решава нововъзникнали потребности в зависимост от сезона, изменението на модата и дори настроението на потребителя. Обществеността справедливо ни критикува, че по панаирите и изложбите показваме нови и хубави стоки, а на пазара те се появяват със закъснение. Една от причините за това е, че показаните мостри на панаира през май на текущата година се договарят за производство и доставка на пазара през следващата година, т. е. цикълът „договаряне — производство — реализация“ достига понякога 18 месеца.

Понастоящем стопанските организации от системата на Министерството на леката промишленост съгласувано с Министерството на вътрешната търговия и услугите изграждат асортиментни центрове, където предлагат перманентно новите си творчески разработки и колекции. Търговците могат незабавно да избират и поръчват новите изделия и да ги предлагат на пазара.

Системата на договаряне е свързана и с планирането. Досега практически планът беше основа за договаряне между производител и търговец, т. е. ние, производството и търговията, договаряхме онда, което е определено с плана, а не това, което се изисква от потребителя, от пазара. Сега Министерството на леката промишленост и Министерството на вътрешната търговия и услугите съвместно с Държавния комитет за планиране преодоляваме това несъответствие, все повече планът се изгражда на основата на договореното и необходимото на пазара, договорите все повече стават основа на плана.

Преди ние трябваше да снабдяваме пазара количествено и основателно изграждахме големи производствени мощности, специализирани за масово, едросерийно и ефективно производство.

Сега нашият пазар е снабден и наситен до голяма степен със стоки от леката промишленост. Световната тенденция е към силно индивидуализиране на стоката, към предоставяне

пред потребителя на повече възможности за избор и преодоляване еднаквостта в облеклото и обзавеждането. Това изисква малки и гъвкави производства, малосерийни и разнообразни изделия, наличие на състезателност и повече от една монополна организация за производство на дадена група изделия.

Този проблем се решава успешно след навременните указания на др. Тодор Живков за изграждане на малки предприятия и съпътстващи цехове. В изпълнение на тези указания под прякото ръководство на др. Гриша Филипов се подготвя постановление за подобряване производството на промишлени стоки за лично потребление, на луксозни и малосерийни изделия, за по-активно участие на промишлеността в сферата на услугите и изпълнение на индивидуални поръчки. В това постановление ще бъдат включени и препоръките, които постоянните комисии на Народното събрание в лицето на др. Стоян Марков дадоха за активизиране ролята на Министерството на леката промишленост като координатор за производството на стоки от нехранителен произход.

Ние сериозно сме се заели да отговорим с дела на справедливата критика за лошото качество на българските обувки и преустройваме цялото наше отношение, организация и структура на това производство. Предвиждаме още през тази година да подобрим организацията на снабдяване със сурови кожи и да внедрим нова технология за тяхната обработка, да започнем лицензионни производства на мъжки и дамски обувки в заводите „9 септември“ — София, „Сърп и чук“ — Габрово, „Петър Ченгелов“ — Пловдив, лиценз за ортопедична и профилактична детска обувка в завод „Добрич“ — Толбухин. Решаваме производството на обувката за свободно време и вече пуснахме в експлоатация пет нови, съвременни технологични линии: в пловдивския завод „Кочо Честименски“, в обувния завод в Пещера, в софийския завод „Спортпром“, в плевенския завод „Васил Коларов“, изградихме нов обувен завод в Благоевград. Една част от тези обувки вече са на българския пазар и се приемат сравнително добре от потребителите.

Другарки и другари народни представители! Нашата търда решимост е да насочим всички усилия, всички вътрешни резерви и възможности на насрещните планове, цялата наша дейност към повишаване на качеството на стоките.

В чест на Националната партийна конференция и юбилейната 1984 г. стопанските организации и трудовите колективи от леката промишленост имат готовност да реализират по-високи практически резултати.

Благодаря за вниманието. (Ръкопляскания)

Председателстващ Милена Стамболийска: Има думата за изказване народният представител Васил Недев.

Васил Недев: Другарки и другари народни представители! Изтекоха 1000 дни от осмата петилетка. Това е един светъл период за нашия Старозагорски окръг, в който той все повече се утвърждава като важен за страната район в областта на селското стопанство и хранителната промишленост, на енергетиката, химията, хидравликата, на роботиката и електронноизчислителната техника, на автоматизацията.

С достигането на годишен обем на произвежданата продукция повече от 3 млрд. и 300 млн. лв., със значително увеличение на износа, с преизпълнението на печалбата с повече от 60 млн. лв. и на стоките и услугите за населението със 117 млн. лв., на обществената производителност на труда с около 500 лв., с най-ниските сред окръзите материални разходи за изминалите повече от 2,5 години бяха заложили здрави основи за успешното изпълнение на поставените пред нас задачи.

Понеже днешната сесия на Народното събрание е особено благосклонна към селското стопанство, си позволявам да взема един пример от тази област, а именно въпроса за развитието на говедовъдството в Старозагорски окръг. Всяка година ние търпяхме загуба от него по няколко милиона лева. Системно не изпълнявахме плана за животинската продукция. По млеконадой до миналата година се нареждахме сред най-изостаналите и с много усилия едва прехвърлихме границата от 3000 литра.

В резултат на взетите изключително строги и конкретни мерки, на подкрепата на Националния аграрно-промишлен съюз и централните органи за изтеклите месеци на тази година положението започна сериозно да се подобрява. Въпреки частичното намаление на броя на кравите (сnehме тези, които даваха по-малко от 1500 л) за осеммесечното производство на мляко нарасна спрямо същия период на миналата година с повече от 7 хил. т. Млеконадоят на една крава се увеличи с повече от 500 л. Взели сме мерки този ръст до края на годината да бъде с още 100 — 150 л по-висок. По този начин ще се борим да изпълним задачата от 4000 л не през 1985 г., както беше планирано досега, а още през следващата 1984 г.

За да решим по-добре въпроса с бройките животни в местното говедовъдство, започна по-широкото внедряване на натрупания опит за насочено близнене на кравите. (В продължение на няколко години експериментираме технология за получаване на 2, 3, 4 и повече телета от една крава.) Нашето становище е внимателно и постепенно всички крави,

подлежащи на бракуване, да бъдат предадени в тези специални ферми, да получим от тях средно по две телета за месо и тогава да отиват в „Родопа“.

Разбира се, решаването на някои проблеми в животновъдството предизвиква нови въпроси, в млекопреработването например. Мощностите се оказват недостатъчни, оборудването и технологиите стари, асортиментът твърде, твърде малък. Въобще, другари, въпросът за асортимента на хранителните продукти и развитието на хранителната промишленост като цяло е един изключително важен за окръга проблем през 1984 г.

Но, другарки и другари, вие не бива да оставате с убеждението, че в Старозагорски окръг се занимаваме едва ли не само с говедовъдството и с кравите. Твърде сложни и многообразни са стоящите пред нас задачи и в икономиката, и в духовната сфера.

Ще си позволя да отбележа пред вас само още две направления.

Едното е енергетиката и икономията на енергия. Всички знаете комплекса „Марица-изток“, където не само се произвежда около 1/4 от електроенергията и над 60 на сто от въглищата на страната, но това засега е основният наш, с местни суровини енергоизточник. За тази петилетка целият ръст на потребностите от електроенергия на България трябва да се покрие от комплекса и той активно трябва да участва в решаването на тази задача и през следващите петилетки. Не случайно работниците там на шега казват: „Замига ли „Марица-изток“, цяла България разбира“.

А защо „намига“ „Марица-изток“? Нали на много високо техническо ниво се реши технологията на изгарянето на въглищата и изграждането на ТЕЦ „Димо Дичев“, което доведе до значителни икономии на капитални вложения и намаляване на собствените потребности от ел. енергия с приблизително 10 на сто? Нали усилено се реконструира по тази технология ТЕЦ-2 и се разширява с два блока по 210 мегавата, което увеличава сегашната ѝ мощност с 2/3 и тя надхвърля 1000 мегавата? Нали сериозно се подобри положението с въгледобива? Нали правителството прие специална програма за развитието на комплекса?

Всичко това е вярно, другари. Големи са грижите на страната за развитието на комплекса „Марица-изток“ — и на Централния комитет, и на Министерския съвет, на Министерството на енергетиката, на Министерството на строителството и архитектурата, на Държавния комитет за планиране, на Министерството на металургията и минералните ресурси и т. н. Но ние откровено трябва да кажем, че усвояването на капиталните вложения изостава. И когато не достига работна ръка, когато няма достатъчно стомана за комина или

качеството ѝ не отговаря на изискванията, когато проектите закъсняват или има пропуски в тях, когато жилища там са недостатъчни, очевидно „заслугата“ е наша: на окръжното ръководство, на инвеститора, на министерствата на строителството и архитектурата и на металургията, на Държавния комитет за планиране и т. н.

Сериозно е положението и с надеждната работа на най-старата ТЕЦ — „Първа Комсомолска“, на Брикетната фабрика, оборудването на които остаря и очевидно много бързо трябва да реконструираме и обновим. Какво да кажем за Централната ремонтна база, която играе изключително важна роля за нормалното функциониране на целия комплекс?

Не е преодоляно несъответствието между развитието на производствените мощности и задоволяването на социалните потребности. В областта на жилищното строителство поне това може да се реши бързо, като се даде целева възможност Домостроителният комбинат в Стара Загора да монтира допълнително, над досегашните разчети, 500 апартамента за 1984 г. и 500 — за 1985 г., а инвеститорът сам да ги завърши. Такъв богат опит има с много други предприятия в окръга. Мощности в Домостроителния комбинат за това има, само трябва да се осигурят допълнително лимити от Министерството на енергетиката.

Понеже става дума за лимити, искам да се обърна с молба към др. Гриша Филипов. Нека правителството още веднъж прецени целесъобразността от въвеждането на някои лимити. Изпитваме сериозни трудности при решаването на дребни въпроси, за които не се засягат националните ресурси и баланси, изграждат се по линия на строителството по стопански начин и в изпълнение на решенията на Закона за дотитването до народа.

Все във връзка с енергията считам, че трябва да се ускори изграждането на топлофикационните централи за големите градове. Преди малко разбрах, че този въпрос получава положително развитие, но аз трябва да се доизкажа. Още повече, че тези топлофикационни централи икономисват сериозни количества крайно дефицитни течни горива, използват местни нискокачествени въглища, подобряват екологичната обстановка в населените места и участвуват в решаване и на електроенергийния баланс на страната. Освен това някои от тях са включени в петилетния план, има заявено в Съветския съюз оборудване и то ще започне да пристига, а няма да има строителна готовност.

Такъв е случаят с ТЕЦ — Стара Загора. Ако следващата година не се подготвят работните площадки, за да се мазира строителството в края на 1984 и началото на 1985 г., когато ще се открият такива възможности, няма да се спази

пускът на първия етап. А този етап ще икономисва почти 100 хил. т течни горива.

Второто направление е автоматизацията. За нас тази област има изключително важно, бих казал, съдбовно значение, за да изпълним тези конкретни задачи, които са ни поставени и по производството на роботи, и по дисковите устройства, и в „Хранмаш“, и в хидравликата, в чугунолеенето, в шамповките и т. н., както за нуждите на износа, така и за страната.

Всички знаете, че на 5 септември т. г. др. Живков откри изгражданите по лично негова инициатива нови мощности на Комбината за роботи в Стара Загора. Автоматизираният цех за механична обработка е действително едно високо постижение. Сега нашата грижа там е бързо, много по-бързо, отколкото е предвидено, да наложим механичната обработка на 500-те детайла не само за нуждите на роботостроенето, но и за останалите основни заводи на окръга, за да подготвим и необходимата екипировка, и необходимите математически програми, и необходимите кадри, да натрупаме опит както в производството, така и в решаване на възникващите чисто човешки проблеми.

А за 40-годишнината от социалистическата революция ще решим многократно по-сложната задача — Завода за запаметяващи устройства в Стара Загора. Ние вече поканихме „на кръщение“ др. Живков пак на 5 септември, но 1984 година.

На автоматизацията ние разчитаме не само да решим проблемите на работната сила и производителността, но и на ефективността на производството, да подобрим фондоотдаването и което е особено важно, да обективизираме условията и до минимум сведем влиянието на субективния фактор в проблема качество.

Ето така решавайки проблемите, комунистите, сдружените земеделци, трудещите се от Старозагорски окръг всеотдайно работят за най-бързо и ефективно претворяване в живота на априлската линия на нашата партия и решенията на Дванадесетия конгрес, така се готвим за Националната партийна конференция, така подкрепяме проекта за плана и бюджета за 1984 г. Убедени сме, че само преизпълнявайки поставените задачи, можем да подобрим благосъстоянието си, ще бъдем по-силни и ще браним по-добре мира. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Милена Стамболийска: Има думата за изказване народният представител Желю Милушев.

Желю Милушев: Другарки и другари народни представители! Сесията на Народното събрание, на която се прие-

мат планът и бюджетът, е традиционна. Но сега има нов момент, който е подчертано положителен. Става дума за това, че три месеца преди настъпването на новата година ние обсъждаме и ще утвърдим държавния план. Този факт ни дава основание да смятаме, че се прави решителна крачка за действително прилагане на новата технология на планиране.

Аз вземам думата като представител на профсъюзите и от тази позиция ще изложа някои съображения по плана.

При подготовката на внесенния проект, както ни е известно, трябваше да се отговори на всички изисквания. Те се изразяват преди всичко в това, че с плана за 1984 г. трябва да получават практическо решение възловите проблеми, които др. Тодор Живков постави на Декемврийския пленум от миналата година, на Варненското съвещание и на съвместното заседание на Министерския съвет и Секретариата на Централния съвет на Българските професионални съюзи, на което бе обсъден проектопланът.

И още нещо — планът за идущата година следва да гарантира успешния заключителен етап на петилетката. В крайна сметка главното е с него да се разгръща практическата дейност за изпълнение на стратегията за интензификация.

Можем да кажем, че извършената подготвителна работа беше подчинена в най-голяма степен на тези изисквания. Позволявам си да твърдя това от непосредствените впечатления, които профсъюзите придобиха в процеса на съвместната работа с държавните и стопанските органи.

Най-съществената черта на новия начин на планиране е засилването на демократизма. И именно в това отношение беше направена важна крачка. Всъщност профсъюзите изминаха целия път дотук заедно с правителството, с планиращите органи, с министерствата, стопанските организации и предприятията. Проектопланът, който разглеждаме, и всички документи, които го съпровождат, бяха утвърдени съвместно от Министерския съвет и Централния съвет на профсъюзите. По такъв начин профсъюзите станаха съавтори на плана. Ние сме удовлетворени от обстоятелството, че много от съображенията, бележките и предложенията, които направихме, бяха възприети.

Известни са основните характеристики на плана. Без да се спирам на тях, искам да заявя, че Българските професионални съюзи изцяло подкрепят внесенния проект. Ние го подкрепяме, защото осигурява динамично и стабилно развитие на икономиката и гарантира социалните цели, очертани от Дванадесетия конгрес на партията.

Голямо достойнство на плана е, че във все по-усложняващата се политическа и икономическа обстановка в света

и съществуващите вътрешни трудности той не само запазва досегашните темпове на развитие и жизнено равнище, но осигурява тяхното по-нататъшно повишаване.

Сега, когато тук ние, народните представители, обсъждаме плана, по него водят оживен разговор трудещите се в цялата страна. Всеки трудов колектив обсъжда своите планови задачи за идущата година. Така че заедно с нашия парламент действуват хилядите работнически парламенти. И всъщност оттук нататък започва истинската масова работа по плана, за неговото превръщане в действително дело на трудещите се.

Възможностите през тази година да се направи това са много по-добри. Разполагаме с достатъчно време. Плановите задачи стигнаха до бригадите, уточнени са икономическите условия, при които ще се съставя и изпълнява насрещният план. Определени са неговите цели и критерии. Получиха решение редица методически въпроси за бригадния насрещен план, за работническите предложения, за съревнованието, челния опит и др.

Своевременно беше извършена организационната подготовка. Изградени са всички работни органи. За отбелязване е създаденото добро взаимодействие между държавните, стопанските и профсъюзните ръководства на всички нива. Това внесе по-добра координация в тяхната работа, засилва участието и въздействието на обществените фактори в насрещното планиране. Благодарение на това своевременно бяха видяни някои слабости, трудности и допуснати грешки и се реагира бързо за тяхното преодоляване.

Доказателство за това е проведеното наскоро първо разглеждане на хода на работата по изграждането на насрещния план от Министерския съвет и Секретариата на Централния съвет на профсъюзите. От профсъюзите беше направена критична оценка на състоянието, поставиха се сериозни въпроси, след което последваха бързи мерки от ръководните органи на всички равнища.

За профсъюзите изграждането на насрещните планове е изключително отговорна задача. Това произтича от високата роля, която им беше отредена от Дванадесетия конгрес на партията като движеща обществена сила на този процес.

Нашата амбиция е да реализираме в пълнота постановките на др. Тодор Живков за новия характер, роля и задачи на насрещния план, съдържащи се в неговите речи след Дванадесетия конгрес и особено в лекциите, изнесени пред слушателите и преподавателите от Академията за обществени науки и социално управление. Това са сложни процеси и дълбоки промени, които се осъществяват трудно.

На какви главни проблеми се натъкваме?

На първо място, фактически насрещният план не е станал основен инструмент за мобилизиране и използване на всички резерви по цялата верига на производството и управлението. Той тръгва от бригадата, формира се на равнище предприятие и по-нагоре не се променя, не се обогатява с нови резерви, а само се сумира. По такъв начин извън него остават главните резерви — научно-техническият прогрес, мултипликационният подход, структурата на производството, експортната рентабилност, инвестиционният процес, разпределението и използването на ресурсите и т. н. Изискването е да превърнем насрещния план в научно-технически план, а не сбор от организационно-технически мероприятия и предложения на трудещите се. Без това не може да се реши голямата задача, която постави др. Тодор Живков за рационално използване на всичко, с което разполагаме.

Второ, в насрещния план все още не се поставя ударението на преодоляването на негативните процеси и явления в икономиката. Не задоволява приносът на насрещните планове в повишаването на качеството, в намаляването на материалните и трудовите разходи, в по-доброто използване на производствените фондове. Действително с тях се постига чувствително увеличаване на печалбата, но често това не става за сметка на тези главни фактори на ефективността, а за сметка на цени и структурни промени в производството.

Трето, насрещното планиране е главен елемент на икономическия механизъм. В него намират израз както достоинства, така и слабостите в неговото приложение. А тези слабости не са малко. Често се променят механизмът, нормативната база, държавните задачи, изземват се резервите от колективите, планира се по метода на динамиката, централизират се и се преразпределят доходи и фондове, което ощетява добре работещите колективи.

И сега са много случаите, когато грубо администриране отгоре измества диалога, нарушава равнопоставеността в стопанските отношения, ограничава стопанската самостоятелност и не зачита правата на трудовите колективи.

Ние трябва да си даваме сметка, че това доведе до обезверяване на някои кадри и колективи в спазването на принципите на механизма. В крайна сметка това задържа инициативата и активността на трудещите се. Сега пред нас сериозно стои въпросът да преодолеем тази практика, още повече че насрещните планове ще се изграждат върху сравнително висока изходна база, дадена с държавните задачи, която ще изисква много по-широка инициатива и заинтересованост на колективите.

Четвърто, с насрещните планове тази година трябва да решим и един друг голям въпрос — да ги направим дейст-

временно комплексни, с добре разработени планове за социалното развитие на колективите. Това отговаря на новата роля на трудовия колектив като стопанин и порасналите му социални функции и отговорности — със собствени сили и средства да решава проблемите на своето социално развитие. Тази линия на партията доказва своята жизненост, но нейното последователно осъществяване е възможно на планова основа.

Практиката показва, че в трудовите колективи има недооценено големи възможности за задоволяване на техните социални потребности. Но за съжаление социалните цели на плана често се пренебрегват и подценяват. Например със свои собствени сили и средства колективите могат успешно да решават такъв важен въпрос като отдиха на трудещите се. Всички разбираме, че това е въпрос за възстановяването на главната производителна сила — човека. Но поради недооценка на този въпрос се поставят ограничения, които спъват самониициативата и предприемчивостта.

Другарки и другари! Като се спирам на тези проблеми, същевременно искам да подчертая, че трудовите колективи разбират и с готовност поемат своите задачи по плана за идущата година. Раждат се много ценни инициативи и начинания за практическото осъществяване на социално-икономическата стратегия на партията.

Ние се гордеем, че една от големите инициативи — „Профсъюзната организация — обществен гарант за социалистическо стопанисване“ — се зароди във Варненски окръг и получи широко разпространение в цялата страна.

Трудовите хора от окръга насочват своето внимание и сили към проблемите на качеството и се готвят за достойно посрещане на Националната партийна конференция. Най-новата инициатива на варненци е за всяко изделие да осигури удвоена гаранция за качеството.

Уверени сме, че под ръководството на партията новите много по-отговорни задачи на плана, които приемаме, ще бъдат превърнати в конкретни дела и резултати.

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания)*

Председателствуващ Милена Стамболийска: Има думата за изказване народният представител проф. Иван Попов.

Иван Попов: Другарки и другари народни представители! Планът за социално-икономическото развитие на нашата страна за 1984 г. има особено голямо значение за изпълнението на плана за осмата петилетка, защото, като взема предвид изпълнението на плановете през първите три години на петилетката, той трябва да осигури условията за из-

пълнението на целия петилетен план. От тази гледна точка трябва да се отчете, че с представения на Народното събрание проект за единния план за социално-икономическото развитие за 1984 г. тази цел се постига.

Особена заслуга на плана е, че въпреки неблагоприятните обстоятелства, а именно лошите климатични условия през настоящата година и сложната и трудна международна политическа и икономическа обстановка, се запазват сравнително високи темпове на икономическо развитие, едни от най-високите в света, и се създават условия за изпълнението на петгодишния план. Изпълняват се и решенията на Дванадесетия конгрес на Българската комунистическа партия за интензификация на народното стопанство, за повишаване на жизненото равнище, за развитието на съобщенията, културата, образованието и науката.

При сегашното трудно международно положение на икономическа стагнация и на открито политическо и икономическо настъпление срещу социалистическите страни от страна на страните — членки на НАТО, и на техни съюзници, планът за 1984 г. трябва да считаме като един голям успех.

Бих желал да се спра малко по-обстойно на една от съществените страни на плана — на научно-техническия прогрес.

От 1970 г. насам основно изискване на международния пазар стана качеството в най-общия смисъл, т. е. научно-техническото равнище на продукцията. Вече не е достатъчно да се произвежда бързо, в достатъчно количество и с ниска себестойност. Качеството стана национален въпрос на икономиката на всички развити страни. Това важи с особена сила за нашата бедна от материални и енергийни ресурси страна, за която над 80 на сто от националния доход минава през външната търговия.

Този жизненоважен въпрос бе поставян многократно — преди и след Дванадесетия конгрес на Българската комунистическа партия и особено силно и ясно от др. Тодор Живков на Варненското съвещание по въпросите на качеството през м. май т. г. На този въпрос ще бъде посветена, както знаем, и Националната партийна конференция през м. март идната година. Сега се провежда държавно-обществен преглед за разкриване възможностите и вземане на съответните мерки за подобряване на качеството на главната експортна продукция в кратки срокове, а след това и на останалата продукция, за разкриване на всички резерви за повишаване ефективността на нашата икономика.

Ясно е, че 1984 г. ще бъде решаваща за подобряване на качеството, за изпълнение на петилетния план, за подготвяне необходимите предпоставки за плана за следващата пе-

тилетка. Във връзка с това изниква въпросът, до каква степен планът за 1984 г. създава необходимите условия за решаването на този въпрос.

Ще се спра на някои от главните условия: първо, селективност в развитието на материалното производство, т. е. предимствено развитие на структуроопределящата продукция, на продукция с ниска материална и енергоемкост; второ, максимално използване на собствени материални и енергийни ресурси и, трето, високо качество на основата на най-новите постижения на научно-техническия прогрес и изискванията на международния пазар.

Как се осигурява изпълнението на тези условия с плана?

По отношение на селективността направена е една значителна крачка напред с големия ръст на производството и на експорта на електрониката, на роботиката, на машини и системи с автоматично управление, на фармацевтичната промишленост и малотонажната химия, на висококачествени изделия на леката промишленост и т. н. Забележително е, че относителният дял на продукцията на машиностроенето и електропромишлеността в обема на износа ще достигне 57 на сто, а заедно с химията и металургията — около 73 на сто.

Паралелно с намалението на материалните и енергийните разходи в производството се предвижда засилване използването на собствените материални и енергийни ресурси.

С насрещните планове тези положителни направления ще се засият и ще продължават да се засилват през годината.

Колкото се отнася до научно-техническия прогрес, т. е. до качеството, с плана се прави по-значителна крачка напред да се изпълнят указанията на др. Тодор Живков — планът за научно-техническия прогрес да бъде в основата на плана за социално-икономическото развитие на страната. Искам да подчертая, че с плана се осигуряват ресурси за изпълнението на националните комплексни програми, както и ресурси, необходими за повишаването на качеството на онези стратегически производства, за които най-бързо трябва да подобрим качеството.

Другарки и другари! Проектопланът за социално-икономическото развитие на страната има още едно голямо предимство, което и други изтъкнаха. Това е изготвянето му и приемането му още през месец септември. Никога досега това не е ставало толкова рано. Това ще даде възможност на стопанските организации, предприятията и обслужващите ги научни организации, на целите колективи спокойно и грижливо да разработят насрещните планове, с което значител-

но още се засилват положителните направления в държавния план. Това ще продължава без съмнение и в течение на самата 1984 г.

Сега паралелно с изготвянето на насрещните планове функционалните ведомства, министерствата, стопанските организации трябва да потърсят възможности в рамките на предвидените в плана ресурси за някои подобрения при разпределянето на плана, каквито се препоръчват в съдоклада на Комисията по общественно-икономическото развитие. Бих желал да се спра на три такива предложения, засягащи преди всичко научно-техническия прогрес.

Първо, по отношение на недостатъчното развитие на производствените мощности за инструменти и екипировка. Това е наша стара хроническа слабост, която е една от причините за незадоволителното използване на основните производствени мощности, на автоматизацията на производството и за незадоволителното качество.

Второ, някои нови най-перспективни производства, за които има решения на Дванадесетия конгрес или партийни и правителствени решения, като производството на елементи за силовата електроника, за оптични влакна, за метални прахове за металокерамиката, за високомоментни двигатели, необходими за развитието на автоматизацията, съобщенията и машиностроенето, не са включени в плана за 1984 г. главно поради недостатъчна проектна готовност.

Поради тяхната изключителна важност необходимо е да се ускори проектирането им и да се намерят след това възможности да започне строителството им още през 1984 г.

Трето, недостатъчно се осигурява с плана използването на вторичните суровини, това голямо богатство, с което разполагаме и малко използваме, а в много случаи и разхищаваме. Другарят Тодор Живков много пъти поставя тези въпроси, включително и на Варненското съвещание. Аз бих желал да подчертая, че решението му е преди всичко въпрос на организация и дисциплина. Неговото решаване се улеснява от това, че мнозинството от технологиите за използването на вторичните суровини са известни и че почти цялото необходимо оборудване може да се произведе у нас.

Това са няколко въпроса, на които исках да обърна внимание във връзка с научно-техническия прогрес. Те могат и трябва да се решат. Необходимо е още веднъж да се потърсят възможности в рамките на разполагаемите ресурси.

През 1984 г. ще се разгърне голямата битка за повишаване на качеството. Правилно в съдоклада на Комисията по общественно-икономическото развитие се казва, че изпълнението на тази голяма задача в най-голяма степен зависи от уменията и квалификацията на кадрите. В изпълнение на решението на Секретариата на Централния комитет на Бъл-

гарската комунистическа партия, на Министерския съвет и на Българските професионални съюзи Научно-техническите съюзи, използвайки най-прогресивен световен опит, организират курсове за обучение на високо професионално и техническо равнище на ръководните кадри от всички равнища на народното стопанство по въпросите на качеството. Повишаването на квалификацията и умението трябва да засегне обаче всички трудещи се. И правилно се изисква в това голямо дело да се включат Българските професионални съюзи, Министерството на народната просвета, Комитетът по труда и социалното дело, отрасловите министерства, стопанските организации и народните съвети.

Накрая, в законопроекта, както е представен на нашето внимание (точка 4), се препоръчва на обществените организации, в т. ч. и на Централния съвет на Научно-техническите съюзи, да съдействуват на държавните органи и стопанските организации за разкриването на всички вътрешни резерви, за широко внедряване на челиния наш и чуждестранен опит, за изпълнението и преизпълнението на задачите, произтичащи от единния план.

Искам да ви уверя, другарки и другари, че Научно-техническите съюзи, които обединяват в своите редове над 350 хиляди научни работници, специалисти, изобретатели и рационализатори, ще мобилизират творческата активност на всички научно-технически кадри, за да изпълнят с чест това поръчение.

В заключение бих желал да изтъкна още веднъж големите достойнства на проектоплана за социално-икономическото развитие и на бюджета на НРБ за 1984 г., с които се дава възможност въпреки големите трудности да се изпълнят решенията на Дванадесетия конгрес на Българската комунистическа партия за по-нататъшното изграждане на социалистическото общество в Народна република България. Приканвам народните представители да приемем закона за единния план за социално-икономическото развитие на НРБ и бюджета за 1984 г.

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Милена Стамболийска: Другарки и другари, накрая на първото заседание ще се изкаже народната представителка Гроздана Янкова.

Гроздана Янкова: Уважаеми другарки и другари народни представители! Искам днес, когато обсъждаме проекта за единния план за социално-икономическото развитие на Народна република България и проектобюджета на страната за 1984 г., като народен представител от Тетевенската селищна система на Ловешки окръг да споделя с вас някои

свои съображения, които произтичат от срещите и разговорите ми с трудовите колективи от промишлените предприятия и производствените единици на нашия аграрно-промишлен комплекс.

Предварително трябва да кажа, че проектопланът и проектобюджетът на страната имат точно изразен социален характер и изцяло отговарят на решенията на Дванадесетия партиен конгрес и на програмата на партията „Всичко в името на човека, всичко за благото на човека“.

Главното е, че с плана се предвиждат реални темпове и правилни пропорции за развитието на народното ни стопанство и през четвъртата година на осмата петилетка. Освен това в съответствие с изискванията на новия икономически подход и неговия механизъм се създават реални условия трудовите колективи да приемат ефективни и действени насрещни планове, по-пълно да оползотворяват нарастващите възможности на нашата икономика.

Радостно е и това, че показателите на плана за 1984 година още един път по най-категоричен начин потвърждават факта, че под ръководството на Централния комитет на партията и лично на неговия генерален секретар Тодор Живков нашата страна успешно ще продължава да се развива с предвидените по петилетния план темпове.

Всичко това ми дава основание от името на трудещите се и цялата общественост на нашата селищна система да подкрепя проектоплана и проектобюджета за 1984 г. и да заявява, че те ще получат пълна подкрепа и реално покритие с конкретни трудови дела и резултати през следващата година.

Натрупаният наш, макар и малък опит показва, че вървим по напълно правилен път.

Независимо от създалите се трудности можем да доложим на Народното събрание, че икономиката на общината успешно се развива през осемте месеца и така ще продължи да се развива и до края на годината. Така например разчетът на държавната планова задача за съвкупната печалба е преизпълнен с 487 хил. лв., достигнато е 72,2 на сто спрямо годишната задача и ръст от 38 на сто спрямо същия период на миналата година.

Обществената производителност на труда расте с 23,4 на сто спрямо 1982 г. Преизпълняват се натуралните показатели за всички основни изделия, а също и планът за износа. Изпълнява се и социалната програма на общината.

При трудните планински условия успешно се развива и нашият аграрно-промишлен комплекс. Планираната продукция от всички дейности на комплекса се изпълнява добре. Очакваме за годината преизпълнение на плана за общата и стоковата продукция и приходите от реализацията, а печал-

бата ще бъде изпълнена с 4—5 на сто. Главното е, че и през тази година ще потвърдим своето завоевание да не търсим заеми от държавата за разплащане.

Под ръководството на окръжния комитет на партията сега основното внимание на партийните организации, земеделските дружби, стопанските ръководства и на всички труженници е насочено към по-нататъшното разкриване и оползотворяване на нови резерви за ефективно използване на материалните и трудовите ресурси, по-пълно натоварване на основните производствени фондове, подобряване качеството на продукцията.

Ние високо ценим факта, че този път партията и правителството твърде навреме определиха държавните задачи за 1984 г. и това ни дава възможност много по-организирано и творчески да се отнесем към задачата за конкретна разработка на насрещните планове във всяка производствена единица. Тази работа вече сме започнали и вярваме, че тя ще завърши успешно.

В тази връзка ще си позволя да поставя някои проблеми, свързани с изпълнението на плана за следващата година, и то главно в селското стопанство, където работя.

Нашият аграрно-промишлен комплекс е един от най-високопланинските. Ние имаме добре изградена структура на производството — главно животновъдство и производство на плодове. Стабилна е и икономиката на аграрно-промишления комплекс.

Но срещаме и много трудности. За какво става дума?

На първо място стои въпросът за механизирани процесите при производството на сено и плодове при условията на планината.

Животновъдството в Тетевенския край разчита изключително само на ливадното сено. Аграрно-промишленият комплекс в Тетевен разполага с повече от 60 000 дка ливади, по-голямата част от тях са високо в планината на терени с голям наклон. Редица години на различни нива сме поставяли въпроса, че е крайно време научните институти и машиностроенето да ни дадат решения на технологична линия за механизирани коситбата, прибирането и транспортирането на сеното. За нас това сега е мъка. Над 80 на сто от ливадите косим на ръка и сеното сваляме на конски самари. Ето защо сеното ни е с висока себестойност, което води до оскъпяване на животинската продукция.

По същия начин стои въпросът и с трайните насаждения. Ние произвеждаме 1100 т малини, над 3 хил. т сливи и 3 хил. т картофи. Но в нашия високопланински район те са разположени на маломерни площи с наклонени терени. Нямаме достатъчно и съвременна техника, с която да ги обра-

ботваме, да извършваме растителнозащитните мероприятия, а за прибираща техника и транспорт да не говорим.

Длъжници са ни на нас, високопланинските земеделци, и науката, и машиностроенето. Считаме, че в плановите на Националния аграрно-промишлен съюз и на Министерството на машиностроенето този проблем трябва да намери разрешение в близките години.

Вторият въпрос се отнася до кадрите — животновъди и механизатори.

От няколко години създаваме добра база за животните и животновъдите високо в планината. Почти в цялата страна е известно овчарското ни градче „Болованя“. В момента разполагаме с добри местни овцевъди. Но възрастовият им състав вече е такъв, че започва да ни тревожи. Попълнението с млади кадри е слабо. Вярно е, че с 49-то постановление на Министерския съвет в известна степен се решават някои въпроси. Но ние считаме, че по отношение на социалните придобивки за овцевъдите има още какво да се помисли от правителството — за пенсионирането, за доходите и за някои привилегии на техните семейства.

Същото се отнася и до механизаторите. При нас те работят при изключително тежки условия, сравнително ниско е и заплащането им. В същото време в района ни има силно развита промишленост, в която условията за работа са значително по-добри и възнагражденията по-високи. По тези причини неспирен е отливът на механизаторите и животновъдите от селското стопанство към промишлеността. Настанало е пределно време да бъде спрян този процес. Знаем добре, че това няма да бъде лесно, но едно е ясно — организиране, цялостни и радикални мерки за това са нужни и то час по-скоро!

Искам да поставя и един конкретен въпрос, който засяга интересите на хората от две селищни системи — Тетевен и Ябланица.

Аз съм петият поред народен представител, на който избирателите поставят поръчения за строителство на нова районна болница в гр. Тетевен. Изградихме хубава поликлиника, но болницата е крайно необходима. Проектите отдавна са утвърдени и струват около 2 млн. лв. Имаме готовност за участие със собствени средства на трудовите колективи от района.

Молим Народното събрание да даде съгласие за включване в плана на болницата с оглед строежът да започне през 1984 г. или поне през 1985 г.

Другарки и другари народни представители! Изразявайки още един път одобрение на проектите за единния план за социално-икономическото развитие на Народна република България и за държавния бюджет, искам да уверя

Народното събрание, че комунистите, сдружените земеделци, редовите труженици от Тетевенската селищна система, единни и сплотени около априлската генерална линия на партията, ще положат максимални усилия за изпълнение на задачите, предвидени в Директивите на Дванадесетия партиен конгрес и с плана за 1984 г.

Благодаря за вниманието. (*Ръкопляскания*)

Председателствуващ Милена Стамболийска: Уважаеми другарки и другари народни представители, предлагам да приключим първото заседание на сесията, а следващото заседание да се състои утре — 30 септември, от 9 часа сутринта.

Закривам заседанието.

(Закрито в 19 ч. и 10 м.)

Председател: **Ст. Тодоров**

Заместник-председател: **М. Стамболийска**